

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Barn som upplever våld i nära relationer

en kvalitativ studie om socialsekreterares erfarenheter av att arbeta med våldsutsatta barn

Författare: Agnes Johansson & Dielza Jahiu

Uppsats/Examensarbete:	7,5p
Program:	Socionomprogrammet (Vetenskapligt arbete)
Termin/år:	VT 21
Handledare:	Åsa Borgström
Antal ord:	16479

Abstract

Denna studie syftar till att undersöka socialsekreterares erfarenheter av att arbeta med barn som upplevt våld i nära relationer med fokus på vilka möjligheter de har att upptäcka och skydda barnet utifrån bedömning av barnets behov. Studien grundar sig på kvalitativa semistrukturerade intervjuer med fem stycken yrkesverksamma socialsekreterare som arbetar inom socialtjänsten Barn och unga inom samma kommun. Tillvägagångssättet har varit att intervjua socialsekreterare med olika erfarenheter av att arbeta med dessa barn. I syfte att besvara studiens frågeställningar kom resultatet att analyseras utifrån det utvecklingsekologiska perspektivet samt begreppet gräsrotsbyråkrater. Resultatet i studien indikerar i att konsekvenserna av att själv blivit utsatt och att bevittna våld är desamma varav vikten att det finns metoder, rutiner och insatser gällande samtliga våldsärenden. Resultatet speglar dessutom möjligheter och hinder som socialsekreterarna upplever i deras utredningsarbete. Några av de möjligheter som tas upp är deras stora handlingsutrymme, tillräckliga rutiner och stöd på arbetsplatsen, deras frihet i ärenden där tvångslagen "lagen om vård av unga" blir tillämpbar samt trappanmodellen som är en insats de har att erbjuda som syftar till att samtala med barnen kring våldshändelser. De begränsningar som resultatet speglar är främst bristande insatser riktade mot barn som upplevt våld i nära relationer, bristande stöd vid ärenden som rör bevittnat våld, hög arbetsbelastning samt en lagstiftning som hindrar barnperspektivet.

Nyckelord: barn, våld i nära relationer, socialtjänsten, gräsrotsbyråkrater, utvecklingsekologi

Förord

Vi vill tacka samtliga deltagare i denna studie för att de tog sig tid att ställa upp genom att dela med sig av sina erfarenheter, tankar och reflektioner. Utan er hade studien inte varit möjlig att genomföra. Ett stort tack även till vår handledare som stöttat oss och hjälpt oss under processens gång.

Innehållsförteckning:

1. Inledning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.1.1 Definition av våld i nära relationer.....	5
1.1.2 Barn som upplever våld.....	6
1.1.3 Socialtjänstens skyldigheter.....	6
1.1.4 Lagstiftning.....	7
1.2 Problemformulering.....	7
1.3 Relevans för socialt arbete.....	8
1.4 Syfte och frågeställningar.....	8
2. Tidigare forskning.....	10
2.1 Våldets konsekvenser.....	10
2.2 Socialtjänstens arbete med familjer där våld förekommer internationellt.....	11
2.3 Socialtjänstens arbete med familjer där våld förekommer i Sverige.....	11
2.4 Prioriteringar i utredningsarbetet.....	12
2.5 Barnets behov och insatser.....	13
2.6 Bristande insatser utifrån barnets behov.....	15
2.7 Barnperspektiv i det sociala arbetet.....	15
2.8 Sammanfattning av tidigare.....	16
3. Teoretiska utgångspunkter.....	18
3.1 Utvecklingsekologi.....	18
3.2 Gräsrotsbyråkrater.....	19
4. Metod.....	22
4.1 Metodval.....	22
4.2 Urval.....	22
4.3 Genomförande av intervjuer.....	23
4.4 Bearbetning av intervjuer.....	23
4.5 Analysmetod.....	24
4.6 Etiska överväganden.....	24
4.7 Reflektion kring studiens genomförande och tillförlitlighet.....	25
4.7.1 Validitet.....	25
4.7.2 Reliabilitet.....	26

4.7.3	Generaliserbarhet.....	27
4.8	Arbetsfördelning.....	27
5.	Resultat och analys.....	29
5.1	Arbetsprocesser och rutiner	29
5.1.1.	Rutiner.....	29
5.1.2	Samverkan.....	30
5.1.3	Barnperspektivet.....	32
5.2	Barn som upplever våld.....	32
5.2.1	Konsekvenser för barnet.....	32
5.2.2.	Barn riskerar att bli diagnostiserade.....	33
5.2.3	Skyddsfaktorer.....	34
5.3	Begränsningar inom arbetet.....	35
5.3.1	Bristande insatser.....	35
5.3.2	Bristande stöd vid bevittnat våld.....	37
5.3.3	Hög arbetsbelastning.....	38
5.3.4	Lagstiftning som hindrar barnperspektivet.....	40
5.4	Dilemman inom socialtjänsten.....	41
5.4.1	När föräldrar inte samtycker till insats.....	41
5.4.2	Det tysta våldet.....	41
5.5	Möjligheter inom arbetet.....	42
5.5.1	Stort handlingsutrymme.....	42
5.5.2	Stora möjligheter vad gäller omedelbart omhändertagande.....	43
5.5.3	Rutiner och stöd kring våldsärenden.....	44
5.5.4	Trappanmodellen.....	45
5.6	Sammanfattning av resultatet.....	46
6.	Diskussion.....	50
6.1	Resultatdiskussion.....	50
6.2	Förslag på framtida forskning.....	51
7.	Referenser.....	53
8.	Bilagor.....	57
8.1	Informationsbrevet.....	57
8.2	Intervjuguide.....	58

1. Inledning

Våld i nära relationer är ett komplext fenomen som på varierande sätt innebär mycket allvarliga konsekvenser för barnen som lever i våldet. Cirka vart tionde barn som bor i Sverige upplever enligt Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK 2021) våld i hemmet varav hälften av dessa dessutom gör det dagligen.

Då vi i studien benämner fenomenet i form av "barn som upplevt våld i nära relationer" innefattar det både det bevittnade samt direkt utsatta våldet. Detta med bakgrund av att utsatt och bevittnat våld är sammanflätade och i tidigare forskning talas det ideligen om båda formerna. Forskning visar även att bevittna våld ökar risken för att själv utsättas varav valet att undersöka socialsekreterares upplevelser av våldsarbetet i helhet.

1.1 Bakgrund

1.1.1 Definition av våld i nära relationer

Det som kännetecknar våld i nära relationer är att den våldsutsatta har en nära relation till våldsutövaren. Den nära relationen och det känslomässiga bandet gör det svårt för den utsatta att göra motstånd och uppbrott (NCK 2021). Syftet med våld i nära relationer är att kontrollera, kränka, skrämma och underkuva. Våldet handlar inte om enskilda slag vid enskilda tillfällen utan är ett mönster av olika handlingar. En förutsättning för att det skall definieras som våld i nära relationer är att våldet måste ske upprepade gånger (Mattsson 2017). Våld i nära relationer innefattar alla former av våld mellan närstående och innefattar både upplevt och bevittnat. Våld tar sig uttryck i olika former varav fysiskt, psykiskt, sexuellt och materiellt våld är vanligast förekommande. Det är även dessa former av våld som olyckligtvis förekommer även mot våld och hot mot barn (NCK 2021). Sociala, kulturella och materiella omständigheter anses som bidragande orsaker till att våld förekommer. Författaren Mattsson (2017) beskriver att föräldrar som utövar våld mot sina barn ideligen gör det på grund av att de själv som barn har haft föräldrar med bristande omsorgsförmåga och att de själv blivit utsatta för våld under sin uppväxt. Andra orsaker som kan påverka att föräldrar utsätter sina barn för våld är dålig ekonomi, arbetslöshet, sjukdom, psykisk ohälsa

och missbruksproblematik. Föräldrarnas våld kan även bero på att de har ett begränsad handlingsberedskap att hantera sina barn i svåra situationer. Bristande impulskontroll hos föräldrarna är en till orsak som leder till att de utsätter sina barn för våld (Ibid).

1.1.2 Barn som upplever våld

Upplevt våld innefattar att barnet sett eller hört våld i hemmet. Våld i nära relationer kan vara en familjehemlighet som barn inte berättar för någon. Anledningen till varför barn inte berättar om våldet är på grund av att de känner rädsla, skam och skuld, förvirring samt lojalitet i förhållande till familjen. Därför finns en risk att dessa barns utsatthet inte uppmärksammas. Barn som växer upp i en miljö där våld förekommer tvingas dels bevittna våld mot andra familjemedlemmar samt i många fall även själva blivit utsatta för våldet (Socialstyrelsen 2018). Våld mot barn riskerar att medföra en katastrofal effekt för barnets utveckling både på lång och kort sikt. Att leva med våld riskerar barnets fysiska, psykiska samt barnets sociala utveckling. Våldet kan även påverka barnets möjligheter att tänka, handla och känna (Ibid).

1.1.3 Socialtjänstens skyldigheter

I 5 kap. 1 § Socialtjänstlagen (2001:453) (SoL) framhålls att socialnämnden skall sörja för att varje barn och ungdom ska växa upp under trygga förhållanden vilket således innebär att socialtjänsten har en betydande del i arbetet med att skydda barn som riskerar att fara illa. Enligt 6 kap. 1 § SoL skall nämnden utan dröjsmål inleda en utredning för att utreda barnets behov av stöd och hjälp om ett barn misstänks ha upplevt eller bevittnat våld eller övergrepp av någon närstående. I en lagförändring framhålls vidare i SoL 4 kap. 3 § att om ett våldsutsatt barn eller ett barn som bevittnat våld behöver stöd och hjälp med anledning av våldet, akut eller på kort eller lång sikt, skall socialnämnden erbjuda barnet insatser med utgångspunkt i dess olika behov av skydd, stöd och behandling (Socialstyrelsen 2016). Socialtjänsten skall vidare utifrån 5 kap 11 § SoL särskilt beakta att ett barn eller kvinna som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och därmed ansvarar för att den utsatta får den hjälp och det stöd den behöver (Mattsson 2017).

1.1.4 Lagstiftning

I Sverige är det enligt Föräldrabalken (1949:381) (FB) 6 kap. 1 § förbjudet att fysiskt bestraffa eller kränka barn. Vi omfattas dessutom enligt socialtjänstlagen (SoL) av en anmälningsskyldighet vad gäller barn som far illa. Enligt 14 kap. 1 § SoL ska var och en som får kännedom eller misstänker att ett barn far illa anmäla detta till socialtjänsten.

Vidare återfinns bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn i FN:s barnkonvention där fyra artiklar framhåller de grundläggande principerna som alltid skall beaktas när det rör frågor om barn. Dessa framhäver att alla barn har samma rättigheter och lika värde, barnets bästa skall beaktas vid alla beslut som rör barn, alla barn har rätt till liv och utveckling samt att alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad. I artikel 19 framkommer dessutom att barn skall skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld etc (Unicef 2009). Sverige var ett av de första länder att skriva under Barnkonventionen och ligger i övrigt i framkant vad gäller att applicera barnperspektivet i arbetet med barn och unga. Regeringen (2020) beslutade dessutom den 1 Januari 2020 som en del i utvecklingsarbetet att konventionen om barns rättigheter skall implementeras i svensk lag. Föreliggande innebar omfattande konsekvenser bland annat för socialtjänstens utredningsarbete där fokus idag ligger på fokus av barnets bästa. Barnen skall vid utredningsarbetet dessutom med hänsyn till barnets åsikter, ålder och mognad ha rätt att få sin mening och röst hörd (Ibid).

Vad som vidare ger en indikation på att Sverige arbetar för att utveckla arbetet med barn och dess rättigheter är en lagrådsremiss från tidigare i år. Regeringen föreslår att det ska införas ett särskilt barnfridsbrott vilket medför att det blir straffbart att utsätta ett barn för att bevittna brott i nära relationer. Om det går vägen föreslås lagändringarna att träda kraft den 1 juli 2021 (Regeringskansliet 2021).

1.2 Problemformulering

Våld i nära relationer är idag ett vanligt förekommande samhällsfenomen av komplex karaktär. Enligt Brottsförebyggande rådet lever ca 150 000 barn i Sverige med våld inom familjen där den ena föräldern blivit misshandlad av den andra föräldern (Socialstyrelsen

2019). Trots att barns rätt till en säker uppväxt utan våld är implementerat i lagen sker detta osynliga våld bakom stängda dörrar allt mer frekvent än vad som uppmärksammas varav det är av ofantlig vikt att barn som upplevt våld i hemmet i större grad måste uppmärksammas. Detta för att vidare ges möjlighet att få de skydd och stöd de behöver. I de fall där barn befinner sig i en utsatt situation där våld misstänks förekomma har socialtjänsten som ansvar att utreda barnets behov av stöd och hjälp (Ibid). Väsentligt blir därför hur socialsekreterare upplever sina möjligheter och begränsningar vad gäller att åstadkomma de skydd som dessa barn är i behov utav. För att i framtiden kunna hjälpa dessa barn på ett mer fördelaktigt sätt är det därför av vikt att fokusera på socialsekreterares erfarenheter samt vilka hinder och möjligheter de möter i arbetet med barn som upplever våld i nära relationer.

1.3 Relevans för socialt arbete

Det sociala arbetet genomsyras onekligen av en komplexitet vad gäller både utformandet och utförandet av arbetet där man frekvent möts av möjligheter såväl som hinder. Denna komplexitet framträder explicit vad gäller socialtjänstens arbete med barn som upplever våld. Våld i nära relationer utsätter barnet för flertalet riskfaktorer både vad gäller sin fysiska och psykiska hälsa. Socialtjänsten har således en betydelsefull roll i arbetet med barn som upplever våld i nära relationer, dels för att fånga upp dessa barn men även för att erbjuda stödinsatser i syfte att förhindra våldet samt förebygga konsekvenserna det på lång sikt för med sig. För att skydda barn från dessa omfattande konsekvenser är det sålunda av relevans för det sociala arbetet att socialsekreterare har den kunskap kring barn och våld som krävs för att kunna stötta upp med adekvat skydd. Studien är vidare av relevans för det sociala arbetet då det möjliggör en inblick i hur socialsekreterare arbetar med ärenden av denna karaktär, vad de har för möjligheter samt vilka konsekvenser det innebär för barnet vad gäller skydd på både kort och lång sikt.

1.4 Syfte

Syftet med föreliggande studie är att få en ökad förståelse och kunskap om hur socialsekreterare hanterar och arbetar med barn som lever i en kontext där det förekommer våld i nära relationer. Dessutom undersöka vilka möjligheter de har att upptäcka och skydda barnet utifrån bedömning av barnets behov.

För att precisera vårt syfte ytterligare kommer följande frågeställningar att ligga till grund för vår studie:

1.5 Frågeställningar:

- Vilka erfarenheter har socialsekreterare av att arbeta med barn som upplevt våld i nära relationer?
- Vilka möjligheter respektive hinder har socialsekreterare vad gäller bemötandet av barn som upplevt våld i nära relationer?
- Hur ser behoven av stöd ut för barn som lever med våld i hemmet?

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras urvalet av tidigare forskning. Den forskning som tas upp ansågs adekvat i förhållande till studiens syfte och frågeställningar. Sökningsprocessen genomfördes dels utifrån en kedjesökning där vi utgick från tidigare uppsatsers referenslistor. Vidare sökte vi efter vetenskapliga artiklar i forumet Proquest genom att använda oss av följande sökord vid en avancerad sökning: child*, kid OR infant OR youth OR adolscent OR adolscence OR juvenile, “social services” OR “social secretaty”, “domestic violence” OR violence OR “child abuse” OR “partner violence” OR “parenting violence”.

2.1 Våldets konsekvenser

Med syfte att kunna resonera kring huruvida de insatser som socialtjänsten har att tillhandahålla är anpassade för barnens behov är det av vikt att se till vilka konsekvenser barn som upplevt våld i nära relationer för med sig. Grip, Almqvist, Axberg & Broberg (2013) framhåller i sin studie att det viktigaste stödet för barn som bevittnat våld är skydd mot framtida exponering. Effekter på sikt av upplevt våld är främst traumasymtom samt en negativ påverkan på det psykiska välbefinnandet och självkänslan. Forskningens resultat visade även på att barnen i studien visade förhöjda PTSD symptom. En annan sådan forskning av Rizo, O’Brien, Macy (2019) visar att den största delen av barn som bevittnat våld även någon gång blivit fysiskt utsatt för våld. Man har på senare tid konstaterat att våldets konsekvenser för barn är oberoende av om man själv blivit utsatt eller bevittnat. Forskning visar på att barn som upplever våld i nära relationer även är mer benägna att uppleva försummelse, psykologiska och sexuella övergrepp. Vidare medför det en ökad risk för internaliserande och externaliserande beteenden samt akademiska svårigheter.

Utöver det som hittills tagits upp nämner Liel, Ulrich, Lorenz, Eichhorst, Fluke (2020) i sin studie hoten som existerar för barns fysiska och emotionella trygghet i familjesystemet. Detta vilket i sin tur kan leda till depression och social isolering. Eriksson & Näsman (2011) konstaterar att barn som upplevt olika former av våld i sin hemmiljö i många fall också riskerar att utveckla känslö- och beteendemässiga problem som kan komma att påverka barnet under hela livet. Resultat visar exempelvis på att en form av beteendemässiga problem

kan vara att barnet i framtiden riskerar att utveckla ett "eget beteende" i form av exempelvis drog-och alkohol missbruk eller kriminalitet (Liel et al. 2020).

2.2 Socialtjänstens arbete med familjer där våld förekommer internationellt

I en studie från 2011 (Stanley, Miller, Foster, Thompson) som ägde rum i England och Wales visar forskningsresultat att endast en liten del av familjerna som genom anmälan kring våld i hemmet haft kontakt med socialtjänsten fick en beviljad insats eller ytterligare interventioner. Anmälningarna kom således endast att resultera i att fem procent av familjerna fick något form av stöd. Av de familjer som i någon form fick beviljat familjestöd eller någon annan form av skyddande åtgärd var övervägande delen redan öppnade ärenden. Ett mönster som kunde urskiljas var sålunda att familjerna som med störst sannolikhet erbjuds insatser var de familjer som tidigare varit aktuella inom socialtjänsten. I en nordamerikansk studie av Avdalovic och Bryant (2017) visar resultatet istället att största delen av socialsekreterarna upplevde att insatser riktade mot barn som upplevt våld i nära relationer genomgått en utveckling och förbättring. Resultatet visade på att socialsekreterare generellt upplevde en ökad effektivitet i arbetet framför allt i och med att deras utvecklade förmåga att utvärdera och bedöma barnets och familjens behov samt tillsätta lämpliga insatser. I studien framkommer även att en utveckling har skett vad gäller vikten av samverkan med barnets omgivande sociala nätverk. Detta vilket har öppnat upp för fler möjligheter i socialsekreterarnas arbete innefattande nya sätt att arbeta med barn och familjer. Detta medan Stanley et al. (2011) i sin studie gjord i England får fram att socialsekreterarna i kontrast till ovanstående omfamnas av ett bristande engagemang. Anledningen till detta visar resultatet beror på den begränsade tidsperiod som utredningsarbetet omfattas av. En av studiens slutsatser är att de nuvarande strukturer som finns vad gäller bedömning och interventioner bidrar till ett stopp-start mönster i det sociala arbetet. Detta menar forskningen inte vara lämpat för att arbeta med att bygga upp det förtroende och engagemang som krävs för att utmana den både komplexa och bestående upplevelsen av våld i hemmet (Ibid).

2.3 Socialtjänstens arbete med familjer där våld förekommer i Sverige

Ovanstående utgår alltså från internationell forskning, men det finns även nationella studier bland annat av Lundmark & Bergmark (2018). I deras avhandling undersöks i vilken utsträckning svenska socialarbetare bemöter våld i nära relationer samt deras beredskap att hantera sådana ärenden. Fokus riktades gentemot hur ofta socialsekreterare frågar om våldsutsatthet, deras tillgång till utbildningar kring våld i nära relationer, hur de själva upplever sin kompetens att hantera våldsärenden samt hur förekomsten av ärenden som rör våld i nära relationer ser ut. Forskningen visar att våld i nära relationer är något som socialsekreterare regelbundet kommer i kontakt med och att det betraktas som ett omfattande samhällsproblem. I en annan svensk studie av Kjellgren, Nilsson och Thulin (2017) framkommer det dock att det idag finns en generellt ökad förståelse över förekomsten av våld mot barn. I studien av Lundmark & Bergmark (2018) svarade större andelen av respondenterna att de upplever att de förhållandevis inte är tillräckligt utrustade för att hantera dessa ärenden. Bland annat framkom att brist på yrkeserfarenhet indikerats som hinder för själv effektiviteten inom arbetet. Forskningen bekräftar vidare att det är omfånget av utbildning kring våld i nära relationer samt den egna upplevelsen av kompetens inom området som är avgörande för hur man hanterar våldsärenden samt hur man förmår att fråga kring klienter om våld. Till detta hör även vikten av administrativa rutiner inom det specifika området som kan verka både begränsande och möjliggörande. En slutsats var att våldsarbetet sannolikt skulle gynnas av att höja de anställdas kompetensnivå samt implementera fler administrativa rutiner inom organisationer. Detta samtidigt som Kjellgren et al. (2017) i sin studie uppmärksammar att socialsekreterare som arbetar inom socialtjänsten saknar metoder i deras arbete med familjer där fysisk våld mot barn förekommer. Studien visade även att socialsekreterare hade erfarenheter av ärenden där samma barn återigen blir aktuella hos socialtjänsten på grund av nya anmälningar kring våld. Detta trots att de tidigare beviljats öppenvårdsinsats hos socialtjänsten. Lundmark & Bergmark (2018) poängterar slutligen vad gäller arbetet med de våldsutsatta barnen vikten av samverkan, trots att specialiserat stöd sannolikt gynnar klienter med specifika behov kan det uppstå omständigheter av komplex art där man kan behöva involvera andra enheter.

2.4 Prioriteringar i utredningsarbetet

En ytterligare avhandling kring den svenska kontexten av Wörlén & Bergmark (2012) påtalar att prioriteringar är integrerat i det sociala arbetet och således är en ytterligare faktor som

påverkar socialtjänstens utredningsarbete. Ett framträdande resultat var att socialarbetare i stor utsträckning prioriterar vilka ärenden man ska arbeta med och hur mycket tid man spenderar på varje klient. Avdalovic och Bryant (2017) visar i sin studie att flertalet socialsekreterare ser ett behov av fler ekonomiska resurser för att på ett bättre sätt kunna bemöta barnets behov under utredningsarbetet. Detta exempelvis genom en budget för kompetenshöjande utbildningar och för att anställa mer personal. Wörlén & Bergmarks (2012) forskningen visar dock att prioriteringar inte endast handlar om brist på tid eller ekonomiska resurser utan det kan även röra sig om att klientens behov och intressen står i konflikt med den politiska styrningen och administrativa bestämmelser. Den grundläggande utmaningen i att göra professionella och etiskt motiverade bedömningar menar forskning på ligger i balansen mellan att tillgodose allmänna behov inom givna tidsgränser och den budget man har att tillhandahålla. I Sverige möjliggör lagstiftningen som reglerar det sociala arbetet ett omfattande professionellt handlingsutrymme för att göra individuella bedömningar. Detta vilket följaktligen innebär att socialarbetares möjligheter att ta beslut kring hur man fördelar tiden åt klienterna, hur man bedömer behov samt om man är berättigad insatser är betydligt stor och är således viktiga inslag i fördelningen av resurser.

2.5 Barnets behov och insatser

Poole, Beran och Thurston (2008) förklarar att barn som bevittnar våld i hemmet ideligen upplever negativa effekter såsom svåra humörsvängningar, sömnstörningar, somatiska problem samt en problematisk skolgång. Viktigt att beakta är dock att dessa konsekvenser varierar från barn till barn varav vikten av utbudet av insatser riktade mot dessa barn. Likaså är forskningen av stor betydelse vad gäller de insatser som i dagsläget finns att implementera. Kjellgren, Nilsson och Thulin (2017) konstaterar i sin studie att det yttersta ansvaret vad gäller att erbjuda stödinsatser till barn som upplevt våld ligger hos socialtjänsten.

Poole et al. (2008) talar om problematiken kring att många kvinnor som på grund av våld i nära relationer ansöker om skyddat boende tar med sina barn. Dessa barn har fortfarande ett behov relaterade till de konsekvenserna som riskerar att följa av att bevittna eller bli utsatt för våld. Socialtjänstens insatser är därför av stor betydelse även för barn som kommit ifrån hemmet. Broberg et al. (2011) studie visar att det viktigaste stödet för barn som upplevt våld är att skyddas från att fortsatt exponeras. Poole et al. (2008) förklarar vidare att de insatser

som finns att erbjuda är beroende av situationen och barnets behov riktade antingen mot individ, familj eller grupp. Ett vanligt tillvägagångssätt för barnen är att delta i gruppsamtal där man lär ut och förstärker nya beteenden och färdigheter. Insatser kan även ske genom individuellt stöd vilket är viktigt för barn som bedöms behöva uppmärksamhet och har få nära personer i sitt nätverk. Det kan även vara relevant för barn som skuldbelägger sig själva och uttrycker en önskan om att få tala om sina känslor. Vid individuellt arbete med barn är det viktigt att ge dem tid och utrymme att reflektera kring sina upplevelser och känslor samt få dem att förstå att det inte är deras fel och att de inte är ensamma. Broberg et al. (2011) framhåller att samtal där barn får berätta om sin upplevelse av våldet visat positiva effekter samt att det är de vanligaste insatserna att erbjuda barn som upplevt våld. Att arbeta med barnet genom samtal kan minska risken för posttraumatisk stress samt framtida beteendeproblem hos barnet.

Poole et al. (2008) forskning visar dock att de mest ideala insatserna involverar både barnet och föräldrarna men beroende av situationen är det självfallet inte alltid lämpligt att inkludera gärningsmannen. Att åtminstone arbeta med både barnet och mamman innebär indirekt ett skydd för barnet då ett barn måste lita på att någon av föräldern är beskyddande. Genom att arbeta med barnets relation till sina primära anknytningspersoner kan det dessutom bidra till att återställa barnets positiva fortsatta utveckling. Vidare kan det erbjudas föräldrastöd i syfte att få föräldrarna att erkänna våldet för att vidare arbeta med att få mamma eller de båda föräldrarna att bli mer effektiva föräldrar vad gäller deras föräldraförmåga. Grip et al. (2013) framhåller att det huvudsakliga syftet med insatser och behandlingar för barn som upplevt våld är att stabilisera barnets nuvarande situation. Det kan innebära att man hjälper barnet att integrera och förstå upplevelserna av de våldsamma händelserna så att de får en bild av situationen. Viktigt är dessutom att genom insatser arbeta med att identifiera känslor och hantera de symptom som är relaterade till våld i nära relationer.

Trots att det har skett en positiv utveckling vad gäller utbudet menar forskning dock på att problemet är att flertalet av de program och insatser riktade mot barn som upplever våld i hemmet i för lite utsträckning har utvärderats empiriskt (Poole et al 2008). Källström & Grip (2018) poängterar likaså i sin studie vikten av att utveckla evidensbaserade metoder i syfte att kunna erbjuda stöd till barn upplevt våld i nära relationer.

2.6 Bristande insatser utifrån barnets behov

För att sammanfatta den största delen av forskningens ingång vad gäller barns behov av insatser konstaterar Rydström, Edhborg, Jakobsson, Kabir (2019) i sin forskningsstudie att konsekvenserna av att bevittna våld i nära relationer kan leda till allvarliga hälsoproblem hos både barn och ungdomar. Studien framhåller att det mestadels handlar om beteende och emotionella störningar samt utvecklade av PTSD (posttraumatisk stressyndrom). Utöver detta är det vanligt förekommande att barnen utvecklar sociala svårigheter samt att skolgången påverkas i en negativ riktning. Studien framhäver vidare att barn som exponerats för våld under sin uppväxt i större utsträckning är benägna att i framtiden vara förövaren som utsätter andra. Studien drar slutsatsen att ingripande och insatser riktade mot barn som upplever våld i nära relationer är knappa och bristfälliga. Detta trots den omfattande kunskap som finns kring konsekvenserna som dessa barn på sikt riskerar att utsättas för. Föreliggande slutsats är återkommande i annan forskning där Källström & Grip i sin studie (2018) påstår att socialtjänsten för att på ett mer effektivt sätt kunna skydda barn som upplevt våld i nära relationer i större grad behöver utveckla och tillämpa fler metoder och insatser. Detta med bakgrund av att våldsutsatta barns rättigheter kom att stärkas i och med socialtjänstlagens ändringar 2007. Författarna menar således att socialtjänsten i och med detta är skyldiga att utvidga möjligheterna vad gäller stöd och insatser i syfte att för att möta upp de behov dessa barn har.

2.7 Barnperspektiv i det sociala arbetet

Vad gäller Sverige förklarar Heimer och Palme (2015) att studier visar på att barnkonventionen haft en olyckligtvis svag effekt vad gäller barnets delaktighet i processer som rör dem. Sverige har tidigare ansetts intressant framför allt vad gäller att studera barns rättigheter och har i många fall beskrivits som en föregångare kring dessa frågor. Sverige var bland annat det första landet i världen att förbjuda alla former av kroppslig bestraffning från föräldrar. Barnets rättigheter har emellertid tagit större plats i fråga om barnskydd och familjetvister. Ett stort hinder vad gäller arbetet med barn menar studien dock vara att lagstiftningen inte är i linje med barnkonventionens avsikter. Implementeringen av barns rätt att höras i det verkliga arbetet stöter sålunda på omfattande hinder. Trots att barnets rättigheter i och med implementeringen i svensk lag framkommer mer tydligt under

utredningsarbetet där de görs mer delaktiga är det främst i det beslutsfattande processerna det fortfarande brister. I ytterligare svensk studie framhåller likaså författarna Münger och Mattsson (2018) att barnperspektivet i den svenska socialtjänsten inte får tillräckligt med utrymme och att lagstiftningen i större grad behöver implementeras i det aktiva arbetet. Författarna menar på att socialtjänstens arbete inte har tillräckliga administrativa rutiner och processer som i grunden utgår från barnperspektivet varav utredningsarbetet blir bristande.

Vad som framför allt framhålls i Heimer och Palmes (2015) studie angående barnperspektivet är det faktum att föräldrarätten i Sverige är oerhört stark vilket försvårar möjligheterna att sätta barnets rättigheter i främsta fokus. Denna utveckling skedde i linje med att socialtjänstlagen 1982 trädde kraft och Sveriges barnskydd system har sedan dess haft ett familjeservice fokus. Denna inställning står således i motsats till syftet med barnkonventionen eftersom föräldrarna implicit prioriteras framför barnets rättigheter. Socialtjänstens arbete idag inriktar sig främst på att skapa samverkan med föräldrarna och att man i största möjliga utsträckning arbetar för att barnen skall bo kvar i familjen. Studien menar sålunda att socialtjänstens fokus växlade från att vara ett skydd för barnen till att arbetet med föräldrarna blev fokus.

2.8 Sammanfattning av tidigare forskning

Sammantaget belyser den största delen av forskningen bristen på erfarenhet och kunskap inom arbetet med våld i nära relationer (Lundmark & Bergmark 2018; Källström & Grip 2018). Vad som ytterligare nämns är främst brist på rutiner, bristande insatser, bristande uppsökande arbete samt den tidsbegränsning man arbetar under i förhållande till mängden utredningar (Poole et al. 2008; Källström & Grip 2018; Stanley et al 2011; Kjellgren et al. 2017; Rydström et al 2019; Wörlén & Bergmark 2012; Avdalovic & Bryant 2017). En annan slutsats att dra är att den tidigare forskningen framhåller att många ärenden inte utmynnar i insatser och att föräldrarna och familjebandet utgör den största fokusen (Stanley, Miller, Foster, Thompson 2011; Heimer & Palmes 2015; Münger & Mattsson 2018) . Något vi uppmärksammat är dessutom den delade bild av hur lagstiftningen både verkar begränsande och möjliggörande för utförandet av det sociala arbetet (Wörlén & Bergmark 2012). Tillsammans utgör dessa faktorer att arbetet med barn som upplevt våld i nära relationer i många fall blir bristfälliga och det är ett område som i hög grad behöver utvecklas.

Sammanfattningsvis fanns det en del internationell tidigare forskning kring våld i nära relationer med fokus på barns och den utsattas upplevelser av våld, hur våldet påverkar barnen samt socialsekreterares arbetsprocess utifrån rutiner och lagstiftning. Vad som dock saknas var mer omfattande forskning som gjorts i Sverige samt att vi inte kunde hitta forskning kring hur socialsekreterare mer ingående ser på sina möjligheter och begränsningar samt dilemman de möter under barnavårdsutredningar.

3. Teoretiska utgångspunkter

För att analysera och diskutera studiens resultat har vi använt oss av den utvecklingsekologiska teorin samt begreppet gräsrotsbyråkrater. Då vi i studien ämnar att undersöka socialsekreterares erfarenheter kring att arbeta med barn som upplevt våld i nära relationer samt vad de upplever för hinder och begränsningar att skydda barnet utefter deras behov ville vi använda av oss teorier som ser på fenomenet på olika nivåer. Ett utvecklingsekologiskt perspektiv bidrar med förklaringar på hur man utreder och ser barnets behov samt på vilka sätt man kan arbeta för att förändra barnets situation. Gräsrotsbyråkrati ger oss istället möjligheter att utifrån de behov som i och med utvecklingsekologin kan identifieras diskutera kring hur socialsekreterares möjligheter att arbeta på ett gynnsamt sätt ser ut beroende på organisatoriska förutsättningar. Dessa teorier i kombination med varandra utgör således stora möjligheter för oss att kunna besvara studiens frågeställningar.

3.1 Utvecklingsekologi

Utvecklingsekologi är en teori som bland annat är implementerat i socialtjänstens utredningsarbetet vad gäller barn då metodstödet BBIC är baserad på teorins grundtankar. Grunden inom utvecklingsekologin är att den beskriver människans utveckling i förhållande till sammanhang i uppväxt och utveckling. Detta vilket innebär att om man som barn växer upp i en miljö som genomsyras av en bristande trygghet är risken för problem senare i livet betydligt större. Det är således genom interaktion med omgivningen som barnets utveckling ideligen sker. De interaktioner som barnet exponeras för kan ske på flera varierande nivåer som i sin tur har möjlighet att integrera med varandra. Problem kan följaktligen skapas både i interaktionen inom och mellan närmiljöer samt i interaktionen med det omgivande samhället. Teorin är myntad av den amerikanske forskaren Urie Bronfenbrenner och presenterades för första gången av honom i boken *“The ecology of human development”* år 1979 (Andersson 2013). Teorin har även sin grund i en studie av psykologen James Garbarino där han studerade barn som far illa, exempelvis genom att bevittna eller utsättas för våld i hemmet. Garbarino förespråkar i enlighet med Bronfenbrenner den utvecklingsekologiska teorin för att få en förståelse för hur olika sammanhang påverkar individens utveckling (Garbarino et al 1992).

Inom utvecklingsekologin har man ett synsätt som innebär att man utifrån flera analysnivåer (mikro, meso, exo, makro) urskiljer skydd och riskfaktorer kring barnets livssituation. I vissa fall kan flertalet skyddsfaktorer kompensera för enstaka riskfaktorer medan det ibland uppstår situationer där man istället finner övervägande riskfaktorer. Det är således i dessa situationer som ett barn anses befinna sig i en riskfylld situation. Några av de mest betydande skyddsfaktorerna i ett barns liv som nämns i boken är främst skolan samt ett utvidgande nätverk kring sig. Enligt teorin har samhället förmåga att åstadkomma förändringar för barn som far illa genom insatser inom systemet såsom förskola, skola, barnomsorg och olika stödverksamheter (Bronfenbrenner 1979).

Psykologen Garbarino talar om begreppet "resilience" (motståndskraft) som en viktig aspekt i dessa bedömningar av barnets situation. Individuella skyddsfaktorer såsom självförtroende och social kompetens stärker ett utsatt barns resiliens. Vissa barn har således större chans att inte påverkas av de yttre riskfaktorerna i de fall då resiliensen är hög medan andra barn istället blir mer sårbara. Föreliggande i kombination med skyddande faktorer från omgivningen (god relation till ena föräldern alternativt annan vuxen från till exempel skolan) möjliggör för att stärka barnens chans att genomgå risksituationer. Garbarino påpekar dessutom att en socialarbetare kan vara en viktig person för ett utsatt barn (Garbarino et al. 1992).

Garbarino (1992) menar utöver den objektiva risken att fysiskt skadas att det är av vikt att beakta den subjektiva innebörden för det enskilda barnet och dess egna upplevelse av faran. Riskfaktorer i kombination med förhållanden som fattigdom, arbetslöshet, negativ interaktion med föräldrar och barn samt brist på socialt stöd ökar risken för att barnet skall fara illa. Det är därför enligt Garbarino i synnerhet viktigt att i den mån det är möjligt hindra kombinationer av riskfaktorer. En förutsättning är därför att ha en förståelse för vilka faktorer i den sociala omgivningen som har positiv respektive negativ påverkan på föräldrars förmåga samt barns utveckling. Garbarino framhåller exempelvis hur våld mot barn ses som en produkt av dysfunktionella familjeinteraktioner innefattande faktorer som fattigdom, social miljö och etnicitet. Varje barns situation och relation mellan föräldrar och barn måste förstås i ett större sammanhang.

Sammanfattningsvis möjliggör ett utvecklingsekologiskt perspektiv för socialarbetare att undersöka vidare sociala faktorer (utanför familjen). En förståelse för sammanhangen är en förutsättning för att kunna vidta adekvata åtgärder mot barn som lever i missförhållanden.

3.2 Gräsrotsbyråkrater

Gräsrotsbyråkrater kan enligt Lipsky (2010) betraktas som en del i en kedja mellan klient och socialtjänst där en del i teorin handlar om att man som socialsekreterare på grund av att man hindras av organisationen riskerar att inte nå sin personliga målsättning. Vad som därav kännetecknar en gräsrotsbyråkrat är att man således utvecklar rutiner och metoder för att underlätta sitt arbete. Lipsky menar även på att gräsrotsbyråkrater alltid kommer genomsyras av hög arbetsbelastning med för många ärenden i förhållande till för allt för få resurser (Ibid).

Enligt Lipsky (2010) har gräsrotsbyråkrater en större handlingsfrihet i sitt arbete än vad deras position tillfredsställer. De är ansvariga att utreda, bedöma och åtgärda klienternas behov individuellt. Gräsrotsbyråkrater ska tillämpa förvaltningens regler och förordningar, men de ska även ha utrymmet för egna bedömningar. De befinner sig ofta i en konflikt mellan att å ena sidan tillämpa entydiga och klara regler och å andra sidan ska de ta individuella hänsyn till varje enskild klient. Johansson (2011) som presenterar Lipskys teori menar att organisationer påverkas av omgivningen exempelvis i form av lagar. Eftersom att gräsrotsbyråkrater ofta möter situationer i sitt arbete där det är svårt att integrera lagar och regler måste därför ett visst handlingsutrymme finnas. Handlingsutrymmet innefattar möjlighet att göra egna bedömningar både vad gäller utredningens utformande och att se till klientens olika behov. Ett stort handlingsutrymme för gräsrotsbyråkrater menar Johansson (2011) dock kan leda till olika och icke objektiva bedömningar. För att inte personliga erfarenheter inte skall påverka bedömningen är det viktigt att socialsekreterare är ödmjuka och har förmåga till självinsikt och självreflektion över sina beslut och vilka grunder bedömningarna bygger på.

Enligt Lipsky (2010) skall gräsrotsbyråkrater i mötet med klienter betrakta varje enskild individ utifrån deras personliga förutsättningar och karaktäristiska livssituation. Problemet är dock att man i realiteten samtidigt arbetar under förutsättningar som i grunden förutsätter en likabehandling av medborgare samtidigt som man skall förhålla sig till att handlägga så många ärenden som möjligt på kort tid. Dilemmat som således föreligger vad gäller gräsrotsbyråkrater är att man enbart bedömer individer utifrån den infallsvinkel som organisationen har som grund i arbetet där individen istället blir en klient. Denna klientisering kan exempelvis ske genom socialsekreteraren vid första mötet är tydlig med att utredningen kommer begränsas till innehållet i anmälan och fokus på att barnen skyddas. Organisationen

kan således inte hjälpa till och utreda kring varje enskild persons problem som ligger utanför organisationens ramar.

Gräsrotsbyråkrater har för villkor att stödja och hjälpa sina klienter samtidigt som de möter en ständigt brist på resurser samt kontradiktoriska mål i organisationen. De är ansvariga att samla information om klienten samtidigt som de behöver anpassa sina klienter till de ramar och lösningar som organisationen erbjuder (Blomberg & Duner 2015). Författaren Lipsky förklarar att gräsrotsbyråkrater med sin makt styr sina klienter efter organisationens eftersträvarvärda riktningar (Lipsky 2010). Gräsrotsbyråkrater kan ha svårt att fatta beslut om klienter om deras behov inte passar till organisationen rutiner och insatser och det kan vara problematiskt. Rutiner och regler som underlättar gräsrotsbyråkraternas arbete kan samtidigt begränsa deras smidighet i möte med klient. Därför kan rutiner och regler både vara ett stöd och ett hinder i gräsrotsbyråkraternas arbete (Blomberg & Duner 2015). Lipsky (2010) beskriver att en begränsning för gräsrotsbyråkrater är att de på grund av ett arbetssätt med omfattande rutiner där både organisationens och subjektiva syften hamnar i fokus riskerar utbrändhet. Det är därav väsentligt för gräsrotsbyråkrater att hitta arbetssätt som medföljer att de kan hantera ärende belastningen, dock ofta med bekostnad på förväntningarna av utredningen man själv och klienten har måste sänkas.

4. Metod

4.1 Metodval

Studien grundar sig i en kvalitativ metod varav studiens syfte och frågeställningar besvaras genom semistrukturerade intervjuer med socialsekreterare som arbetar med barn och unga och har erfarenhet av barn som upplevt våld i nära relationer. Den kvalitativa metoden ansågs lämplig då den möjliggör för kunskap om individens subjektiva upplevelser av ett fenomen utifrån dennes egna ord och tankar. Vi kunde således få en nyanserad bild av fenomenet samt betrakta det utifrån ett helhetsperspektiv (Bryman, 2016). Vidare möjliggör intervju som forskningsmetod att förstå fenomen utifrån respondenternas synvinkel och utveckla mening ur deras subjektiva erfarenheter. Intervjuer öppnar dessutom för en bredare förståelse kring utsatta grupper livssituation och samhällsprocesser (Kvale & Brinkman 2014). Respondenterna har genom denna intervjumetod utrymme att forma sina svar och reflektioner på sitt specifika sätt (Bryman 2016). Till följd av att respondenternas egna uppfattningar står i fokus tenderar således semistrukturerade intervjuer att vara flexibla och anpassningsbara vad gäller att anpassa studiens fokus (Ibid). I likhet med vad Bryman framhåller baserades intervjuerna på en intervjuguide innehållande specifika teman som skulle beröras. Vi som studenter hade i och med vår forskningsmetod dessutom möjlighet att utforma nya frågor beroende på vart fokus hamnade under intervjuerna.

4.2 Urval

Vad gäller urvalet var målet främst att hitta intervjupersoner som ansågs lämpade att fylla studiens syfte och frågeställningar. Vi har utifrån förutsättningarna strävat efter en så omfattande variation som möjligt i erfarenhet vad gäller att arbeta med barn och våldsärenden (Bryman 2016). De socialsekreterare som intervjuats hade således i största möjliga utsträckning olika mycket erfarenheter inom socialtjänsten. Då studiens syftar till att nå en djupare kunskap bör det enligt Kvale & Brinkman (2014) genomföras ett mindre urval varav vi bedömde att fem respondenter ansågs adekvat. Urvalsprocessen utgick delvis från ett målinriktat urval som enligt Bryman (Ibid) syftar till att skapa en koppling mellan urvalet och studiens forskningsfrågor. Urvalet gjordes följaktligen av personer som ansågs relevanta för studiens syfte vilket gjorde att vi utgick från socialsekreterare från IFO Barn och unga inom

en specifik kommun. Efter mejlkontakt med socialsekreterarna valdes sedan fem personer av de som svarat att de kunde ställa upp på intervju. I kombination med detta utgick vi från ett bekvämlighetsurval, det vill säga att vi tillfrågade en organisation där en av oss har kontakter genom att tidigare tillbringat sin VFU period på arbetsplatsen (Jacobsen 2018).

4.3 Genomförande av intervjuer

På grund av rådande omständigheter med Covid -19 pandemin genomfördes samtliga intervjuer digitalt via kommunikationsverktyget Zoom. Vid intervjutillfället befann sig några av intervjupersonerna på socialkontoret och några i sitt hem då det under rådande omständigheter är en rekommendation att arbeta hemifrån. Med hänsyn till att respondenterna gav av sin värdefulla arbetstid hade vi inte som krav att man skulle befinna sig i en viss miljö under intervjun. Arbetsplatser och hemmiljö betraktas enligt Jacobsen (2018) som en naturlig kontext vilket innebär att personer på dessa platser genomsyras av en naturlig trygghet. Samtidigt som det å ena sidan innebar goda förutsättningar för respondenterna att känna sig trygga att förmedla sina svar och resonemang förekom dock störningsmoment som exempelvis telefonsamtal, inkommande mejl eller knackningar på kontoret. Det blir därav betydande att beakta det faktum att kontexten kan ha inverkat på respondenternas svar och resonemang.

Intervjuprocessen inleds med ett muntligt bekräftande samtycke till att respondenten intervjuas följt av förfrågan om intervjun tillåts att spelas in. Inspelning av intervjuer möjliggör i likhet med vad Jacobsen (2018) framhåller att fokus till fullo kan riktas mot respondenternas svar vilket således resulterade i djupare samtal. De frågor som låg till grund för intervjun baserades på en intervjuguide innehållande formulerade frågor utifrån teman. Frågorna var vidare formulerade som öppna i syfte att öppna för respondenternas åsikter oberoende av vår förförståelse. Dessa följt av oförberedda följdfrågor som uppstod beroende av samtalets kontext kom sålunda att utgöra grunden för vår intervjuprocess. Intervjuerna genomfördes av oss båda studenter varav vi delade upp frågorna utefter intervjuguidens teman.

4.4 Bearbetning av intervjuer

Samtliga intervjuer kom under arbetsgångens process att noggrant transkriberas. Detta för att undvika kommande feltolkningar och missförstånd när materialet vidare analyseras. Då syftet med intervjuerna var att fånga respondenternas erfarenheter, resonemang och åsikter kom dock känslouttryck så som skratt och tårar att utelämnas vid transkriberingen. Syftet med att transkribera intervjun var därutöver strävan efter att det skulle underlätta processen att identifiera intresseväckande citat som vidare tillför studiens resultat och analys trovärdighet och inlevelse. De citat som sedan kom att användas i resultatdelen kom utan att inkräkta på innehållet att finslipas med syfte att öka läsbarheten. Transkribering av det empiriska materialet möjliggjorde dessutom för en vidare tematiserings process då materialet kom att kunna reduceras och kategoriseras för att sedan urskilja gemensamma teman. Transkriberingen utfördes med anonymisering av namn, stad och indikationer på specifika fall (Kvale & Brinkman 2014). Transkriberingen delades upp och genomfördes av oss båda.

4.5 Analysmetod

Tolkningen av det insamlade materialet gjordes utifrån en hermeneutisk ansats vilket innebar en strävan efter att tolka och förstå våra transkriberingar kring respondenternas beskrivelser. Hermeneutik handlar enligt (Kvale & Brinkman 2014) om att tolka texter i de enskilda delarna samt även i sin helhet vilket var något som vi försökte uppnå. Studien är därmed vidare baserad på en tematisk analysmetod med fokus på vad respondenterna uttrycker och beskriver (Bryman 2016). Den tematiska analysprocessen började i likhet med vad Bryman förklarar en kodning av materialet. Kodning syftar främst till att skapa en struktur av innehållet i materialet och handlar om att i sitt material försöka hitta upprepade centrala ord. I kombination med detta hade vi i åtanke att leta efter ord som är relevanta för att besvara studiens syfte och frågeställningar. Efter vi genomfört en kodning av materialet kom vi att omvandla våra återkommande ord till teman relevanta för studiens frågeställningar. Dessa teman kom sålunda att ligga till grund för vårt resultat och vidare analys.

4.6 Etiska överväganden

Initialt ansåg vi att vår studie inte är att betrakta som etisk problematisk då vi genom etiska överväganden varken intervjuar barn eller utsatta människor. Att vår studie dock är baserad

på intervjuer med socialsekreterare från en av våra tidigare VFU platser kan ses som etiskt problematiskt vilket vi haft i åtanke under processens gång. Det finns en risk att respondenterna inte vågar öppna upp sig fullt ut med risk att det kan påverka relationen som kollegor. Vi anser dock inte vår studie vara av personlig karaktär då det främst handlar om respondenternas erfarenheter av sitt arbete och sin profession och således inte deras personliga upplevelser. Med bakgrund av ämnets karaktär ansåg vi därför att det inte bör ha en effekt på studiens resultat men det är något som ständigt har funnits i åtanke. För att minska risken att intervjupersonerna påverkas av relationen kom vi att dela upp intervjuerna. Vid de intervjutillfällen där en av oss haft en närmre kontakt med respondenten kom den student som inte haft tidigare kontakt med arbetsplatsen att ta större plats under intervjun.

I studien förhåller vi oss i övrigt till de fyra forskningsetiska principerna som framhålls i Vetenskapsrådet. De forskningsetiska överväganden är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2002). I linje med *informationskravet* och *samtyckeskravet* tilldelades respondenterna ett informationsbrev med väsentlig information kring deltagandet i studien där det tydliggjordes att deltagandet i studien är frivilligt och att den som deltar har rätt att avbryta sin deltagande när som helst. Vi har även informerat intervjupersonerna om att intervjuerna spelas in och transkriberas samt om vilka risker och fördelar som finns med deltagandet i studien. Vi tog vidare hänsyn till *konfidentialitetskravet* genom att anonymisera intervjupersonernas identitet och kommunens namn. Konfidentialiteten togs hänsyn till under transkriberingen av intervjuerna samt under hela arbetsprocessen. Intervjupersonerna benämns med R "1-5". Numreringen står för att vi ska kunna skilja vad varje enskild socialsekreterare uttrycker och R står för respondent. Nyttjandekravet uppnåddes slutligen genom att den information som intervjupersonerna delade med oss enbart kom att användas i forskningssyfte. Transkriberingar och ljudinspelningar av intervjuerna kom därför efter att studien var färdigställd att raderas. Den färdigställda uppsatsen kom efter önskemål att skickas till respondenterna.

4.7 Reflektion kring studiens genomförande och tillförlitlighet

4.7.1 Validitet

Validitet handlar om hur man identifierar, observerar eller mäter det man säger sig mäta (Bryman 2016). Utifrån ett bredare perspektiv handlar validitet om en metod undersöker det som den är avsedd att undersöka i “ den utsträckning som våra observationer verkligen speglar de fenomen eller variabler som intresserar oss” (Kvale & Brinkmann 2015). Hos den producerade kunskapen handlar validiteten om hur lämpliga intervju metoderna och intervju designen är för att undersöka det valda ämnet och syftet. I intervjuer handlar validiteten om tillförlitligheten hos intervjupersonerna och kvaliteten på intervjuerna (Kvale & Brinkmann 2015).

Med avsikt att öka studiens validitet har vi bland annat valt metod utifrån vad vi anser besvarar studiens syfte och problemformulering. Kvalitativ metod och individuella intervjuer ansågs mest lämpliga för att undersöka studien syfte eftersom det i vårt fall var att få fram intervjupersonernas perspektiv kring fenomenet. Genom att avgränsa syftet samt genom att anpassa frågeställningarna till vårt urval så att repsondernterna skulle kunna besvara frågorna kom studiens pålitlighet att öka. Enligt Jacobsen (2012) ökar ett varierat urval studiens validitet varav vi valt ett urval med varierande ålder, utbildning och erfarenheter då dessa är faktorer som kan bidra till en erfarenhetsbaserad kunskap. Jacobsen beskriver även att ju fler som är överens om något desto större är sannolikheten att ett påstående är riktigt.

4.7.2 Reliabilitet

Reliabilitet handlar om forskningsresultatens tillförlitlighet och konsistens (Kvale & Brinkmann 2015). Begreppet handlar om i vilken utsträckning som en undersökning kan upprepas och om undersökningen kan reproduceras vid ett annat tillfälle eller en annan tidpunkt. När en kvalitativ forskare upprepar en forskning behöver hen inträda en liknande social roll som den ursprungliga forskaren. Om forskaren inte gör det kommer hen inte kunna se eller höra det som kommit fram i den ursprungliga undersökningen. Forskningen har hög reliabilitet om forskaren får samma resultat som den ursprungliga undersökningen. I en kvalitativ studie är det dock svårare att upprepa en studie på grund av att det inte är möjligt att frysa en social miljö och de sociala förutsättningarna (Bryman 2016).

I studien efterfrågar våra frågeställningar socialsekreterarnas egna erfarenheter och perspektiv vilket således gör att vi inte kan säkerställa att studien får samma resultat om den upprepas i framtiden även om forskaren använder sig av samma metoder. Även regler på arbetsplatsen gör att vi inte kan garantera att studien får samma resultat om den upprepas vid

ett annat tillfälle eller en annan tidpunkt. Syftet med studien bygger på individuella svar vilket gör att samma målgrupp från en annan kommun inte per automatik delar samma tolkningar kring företeelsen. För att öka studiens reliabilitet har vi under intervjun ställt öppna frågor med syfte att pröva intervjupersonernas tillförlitlighet. Öppna frågor har även ställts för att våra personliga reflektioner inte skall styra respondenternas tankar kring fenomenet och således inte styra vårt resultat. Ett sätt att öka studiens trovärdighet var dessutom att transkribera samtliga intervjuer.

4.7.3 Generaliserbarhet

Generaliserbarhet innebär att forskningsresultaten kan generaliseras till andra situationer eller grupper utöver de som varit aktuella för studien (Bryman 2016). Kvalitativa forskningsresultat är svåra att generalisera i ett större sammanhang. I en kvalitativ forskning utgår forskaren från ett fåtal antal individer eller organisationer därför blir det svårt att generalisera resultaten till andra miljöer (Bryman 2016). I vår undersökning har vi utgått från ett mindre urval. Med bakgrund av att vi i linje med en kvalitativ forskningsmetod enbart utgår från en organisation är det därmed svårt att generalisera vår undersökning då vår studie inte kan representera socialtjänsten i andra kommuner. Den data som samlats in gäller således inte för andra socialsekreterare än de som deltog i studien. För att öka studiens generaliserbarhet hade det varit nödvändigt med intervjuer med fler socialsekreterare samt socialsekreterare som representerar olika kommuner. Sociala fenomen vilket är vår studies fokus är generellt svåra att generalisera med anledning av att de tenderar att vara varierande samt beroende av sammanhanget (Ibid). Syftet med studien har därav varit att fördjupa oss i ett socialt fenomen och således har inte studien som ändamål att uppnå en hög grad av generaliserbarhet. Vår studie genererar alternativt en ökad kunskap vad gäller socialtjänstens erfarenheter av att arbeta med barn som upplevt våld i nära relationer.

4.8 Arbetsfördelning

Under processens gång har vi båda tagit ansvar för en jämn arbetsfördelning vad gäller idéskapandet och samtliga uppsatsens delar. Det insamlade materialet från intervjuerna transkriberades av oss båda på enskilt håll medan analyserna av dem kom att diskuteras över

videosamtal. Med hänsyn till den rådande pandemin valde vi att inte fysiskt träffas. Processen har genomgående präglats av ett samarbete fokuserat på produktivitet och effektivitet. I syfte att kunna skriva på egen hand och således alltid ha något att arbeta med kom vissa delar av arbetet därför att fördelats jämnt mellan oss skribenter. Då vi skrivit i ett gemensamt dokument möjliggjorde det för oss att kommentera och tillägga saker i varandras texter. Föreliggande i kombination med kontinuerliga telefonsamtal möjliggjorde att vi ständigt har fört en öppen dialog och diskussioner samt varit medvetna om vart i processen vi befinner oss.

5. Resultat och analys

I följande avsnitt presenteras studiens resultat och analys. Syftet med studien var att undersöka socialsekreterares upplevelser av att arbeta med barn som upplevt våld i nära relationer. Följaktligen utformades fem huvudsakliga teman utifrån kodningen av intervjun med relevans för studiens syfte och frågeställningar. Dessa följs i sin tur av underteman inriktade på fördjupande områden. Tema 1. Arbetsprocesser och rutiner (Rutiner, samverkan, barnperspektiv), Tema 2. Barn som upplever våld (konsekvenser för barnet, barn riskerar att bli diagnostiserade, skyddsfaktorer), Tema 3. Begränsningar inom arbetet (bristande insatser, bristande stöd vid bevittnat våld, hög arbetsbelastning, lagstiftning som hindrar barnperspektivet), Tema 4. Dilemman inom socialtjänsten (När föräldrar inte samtycker till insats, det tysta våldet) och Tema 5. Möjligheter inom arbetet (stort handlingsutrymme, stora möjligheter vad gäller omedelbart omhändertagande, rutiner och stöd kring våldsärenden, trappanmodellen).

5.1 Arbetsprocesser och rutiner

5.1.1 Rutiner

Samtliga respondenter beskriver att våldsärenden är vanligast förekommande i deras arbete med barn. Även i tidigare forskning framkommer att våld i nära relationer är något som socialsekreterare regelbundet kommer i kontakt med (Lundmark & Bergmark 2018). I arbetet med våldsärenden berättar socialsekreterare att de utgår från specifika arbetsrutiner och samtals rutiner samt att de använder sig av lagstiftningen och föreskrifter från socialstyrelsen. En utav respondenterna beskriver följande:

”... det finns ju speciella rutiner gällande de ärendena som handlar om våld. Vi har kompetensstödjare på arbetsplatsen som är särskilt utbildade inom våldsärenden. Sedan finns det ganska tydligt i lagstiftningen och i föreskrifter från socialstyrelsen att arbeta på ett speciellt sätt när det handlar om våld då det ger sådana allvarliga konsekvenser för barn och när det gäller barn som bevittnar våld så inleds det alltid en utredning omgående (...) så fort det rör våld och det gäller all typ av våld så inleds det en utredning” - R2

Ovanstående citat synliggör att man har specifika rutiner när man arbetar med barn som utsatts för våld. Citatet förklarar att det både i lagstiftningen och föreskrifterna framhålls att man ska arbeta på ett speciellt sätt när det gäller våldsärenden. Respondenten beskriver att så fort det handlar om våld så inleds utredning. Lipsky förklarar att gräsrotsbyråkrater är ansvariga att utreda, bedöma samt åtgärda klienternas behov individuellt. De måste även tillämpa förvaltningens regler tydligt (Lipsky 2010).

De flesta respondenter lyfter fram att i arbetet med våldsutsatta barn har de som villkor att ge stöd och skydd till barnet samtidigt som barnets livssituation skall kartläggas. Alla respondenter har hävdad att de har som rutin att konsulteras med "Barnahus". Respondent 5 beskriver följande:

“...vi försöker utreda, ge skydd och stöd och försöker kartlägga barnets situation i förhållande till våldet.. och vi försöker verkligen tydliggöra barnets röst i den här typen av utredningar för det är det allra allra viktigaste. (...) som rutin när det gäller barn som upplevt psykiskt eller fysiskt våld att konsulteras med "Barnahus" som är en samlad verksamhet där socialtjänsten, polis, barn- och ungdomspsykiatri och åklagare finns “

Ovanstående citat tydliggör att socialsekreterare i våldsärenden är ansvariga att utreda, ge stöd och skydd samt kartlägga barnets situation. Gräsrotsbyråkrater har för ansvar att stödja och hjälpa sina klienter samtidigt som de måste ta hänsyn till varje enskilt fall och arbeta utifrån den enskildes livssituation och göra individuella bedömningar (Blomberg & Duner 2015). Utifrån utvecklingsekologiska teorin kartlägger socialsekreterare barnets livssituation genom att utreda hur olika system påverkat barnet. De flesta socialsekreterare hävdar att de måste utreda interaktionen mellan barnet och hens närmiljöer. Närmiljöer avser familjen, skolan eller förskolan (Andersson 2015).

5.1.2 Samverkan

När frågan angående samverkan ställdes angav alla våra respondenter att de har som arbetsrutin att samverka och konsulteras med Barnahus. Det framkom även att de samverkar med relationsvårdsenheten som finns som stöd för de vuxna våldsutsatta. En utav respondenterna talar specifikt om Relationsvårdsenheten som en viktig samverkanspartner:

”Vi har ju Relationsvårdsenheten (...) och det är ju jätte jätte styrka att ha dem. Då kan man ju verkligen ha fokus på barnet och så kan ju Relationsvårdsenheten ta hand om kvinnorna, och så försöker vi samverka oss emellan. Så att man inte tappar barnet bara för att barnet blir placerat med mamman.. eller aa.. det blir ju inte placerat, men om barnet åker med mamman som blir placerad på skyddat boende så behöver ju vi fortfarande finnas med.” - R 1

En annan respondent nämner utöver ovanstående flertalet viktiga samverkanspartners som de både frivilligt och rutinmässigt kommer i kontakt med såsom utväg, polis, åklagare, sjukvården, barn-och ungdomspsykiatri, kvinnojourer och tjejjourer.

“Och sen har vi ju utväg också (...) de arbetar med både våldsutövare och våldsutsatta vuxna med stödgrupper och enskilda samtal riktade mot barn, de kan man alltid ringa och konsultera och diskutera olika ärenden med anonymt. Sedan är det ju kvinnojourer och tjejjourer (...) och polis såklart, när det varit våld i familjen och man behöver få reda på mer information om vad som hänt. Sjukvård kan det också vara om det är någon som har blivit skadad. Sen samverkar vi en del med BUP kring hur barnet kan få stöd i dessa bitar.” - R 3

Respondenterna beskriver att tack vare samverkan med relationsvårdsenheten kan de lägga mer fokus på barnet medan relationsvårdsenheten fokusera mer på föräldern. Samverkan som socialsekreterare har med denna enhet gör att de inte tappar barnet bara för att det blivit placerat. Utvecklingsekologen Garbarino beskriver att samhället kan åstadkomma med förändringar om barn som far illa eller barn som är i fara genom insatser i skolan, förskolan samt stödverksamheter (Garbarino et al 1992). Utvecklingsekologiska perspektivet beskriver att utvecklingen sker när man samspekar och interagerar med olika omgivningsfaktorer samt att förändring kan ske på flera nivåer (Ibid). I likhet med detta beskriver respondent 3 att de samverkar med olika verksamheter i syfte att förändra barnets livssituation och för att stödja barnet. Enligt Andersson (2012) utgör socialtjänsten samhällets stödsystem. Med beaktande av utvecklingsekologin verkar denna samverkan således gynnande för barnet.

5.1.3 Barnperspektivet

Återkommande under samtliga intervjuer är vikten av att genom hela utredningsprocessen beakta barnperspektivet. Att ha som rutin att exempelvis träffa barnet före föräldrarna menar en av respondenterna vara ett sätt att främja barnets rättigheter vid utredningen:

“Vi inleder alltid utredning och så brukar man vara ganska noggrann med upplever jag i alla fall, att träffa barnen ganska så fort i inledningsfasen av utredningen så man får.. aa men prata med dem och kanske att de ska vara de första man pratar med mycket så att man inte får föräldrarnas bild innan man fått barnets bild. “ - R3

I citatet ovan beskriver respondenten att det är viktigt att redan vid inledning av utredningen få barnets perspektiv av våldet. I tidigare forskning framhåller man dock att barnets rätt att höras än idag stöter på omfattande hinder. Studien beskriver dock att barnets rättigheter i och med implementeringen av barnkonventionen i svensk lag framkommer mer tydligt under utredningsarbetet där får de vara mer delaktiga (Heimer & Palme 2015). Flera respondenter uttrycker att utredningsarbetet enligt organisationens målsättning skall ske i linje med barnets bästa och med ett genomgående barnperspektiv. Trots att det onekligen fortfarande förekommer hinder vad gäller barnets rättigheter ger detta ett tydligt exempel på hur barnkonventionen implementerad i lagen på många sätt påverkat socialtjänstens arbete.

5.2 Barn som upplever våld

5.2.1 Konsekvenser för barnet

Samtliga respondenter framhåller vikten av att arbeta med barn som upplevt våld i nära relation, framför allt på grund av de konsekvenser som barnet riskerar att exponeras för. Intervjuerna genomsyrades av övertygelsen om att bevittnat våld indikerar i samma konsekvenser som upplevt våld. Med bakgrund av detta nämner de vidare hur annars essentiella skyddsfaktorer i och med upplevt våld riskerar att negativt påverkas. En framträdande skyddsfaktor som nämns i förhållande till barnets situation vad gäller våldet är förskola och skola. R1 uttrycker följande vad gäller riskerna för dessa barn:

“ Det är jätteallvarligt för barnet att inte känna sig trygg, det är barns rättigheter att känna sig trygga. Det ger allvarliga konsekvenser för barnen.. även barn som bevittnar får samma konsekvenser som att man själv blivit utsatt för våld (...) när barnet inte känner sig trygg finns det ju många riskfaktorer, barnet kan ju få en försämrad skolgång, det är vanligt att skolan uppmärksammar förändrat beteende hos barnet, de blir ofokuserade och bråkiga i skolan, de är liksom inne i sin egen värld, och skolan ska ju vara en positivt miljö och en viktig skyddsfaktor för barnens fortsatta utveckling “ - R1

I enlighet med utvecklingsekologins grunder (Andersson 2013) där människans utveckling sker i förhållande till sammanhang och interaktioner under uppväxten blir det således tänkbart att barn som lever i ett sammanhang innefattande våld riskerar en negativ inverkan på deras fortsatta utveckling. Ovanstående citat tydliggör vidare i enlighet med utvecklingsekologin vikten av skyddsfaktorer i sin omgivning, där respondenten nämner skolans betydelse för barnets fortsatta utveckling. Inom utvecklingsekologin betonas vikten av att identifiera skydd och riskfaktorer kring barnet livssituation och skolan benämns där som en av de viktigaste skyddsfaktorerna i barns liv. Skolan utgör ett viktigt sammanhang och om den inte fungerar utgör det i enlighet med ovanstående citat en riskfaktor (Bronfenbrenner 1979). Teorin förklarar även hur de interaktioner som barnet exponeras för har möjlighet att integrera med varandra vilket ovanstående citat ger exempel på. I citatet framhålls implicit vikten av skolans samarbete med socialtjänsten där skolan har en viktig del i att uppmärksamma utsatta barn. Sammantaget är det tydligt framträdande hur socialsekreterares förståelse för att barns situation måste förstås utifrån sammanhang således ligger i linje med utvecklingsekologins tankar. Något att beakta är dock att skolan enligt utvecklingsekologin endast står för ett sammanhang. Som teorin förklarar är det när riskfaktorer förekommer i flertalet sammanhang som barnet ideligen befinner sig i den mest riskfyllda situationen (Ibid).

5.2.2 Barn riskerar att bli diagnostiserade

Vad som vidare framhålls av flertalet respondenter är att utåtagerande beteende som kan vara en av våldets konsekvenser riskerar att tolkas på bristfälliga grunder. Istället för att misstänka att barnet kan ha utsatts för trauma i form av våld i hemmet gör man snabbt en bedömning att

barnets beteende grundar sig i en diagnos. Respondent 3 problematiserar föreliggande på följande sätt:

“Utåtagerande beteende det är ofta så.. om de har upplevt våld hemma blir det ofta att de tar med sig det till skolan och det blir deras sätt att hantera svåra situationer. Då agerar de ut istället och blir det jobbiga barnet i skolan och så tänker man ”aa men det är nog en diagnos på det här barnet” och så blir det barnet som får skit istället för föräldrarna. Det är jätte jätte vanligt och konstigt nog får de ofta en diagnos också.. och det kan ju mycket väl vara grundat i ett trauma eller miljöbeteendet hemifrån och det är ju fruktansvärt.“ - R3

Ovanstående kan kopplas till utvecklingsekologiska tankar kring resiliens och motståndskraft. Begreppet handlar om att vissa inre individuella skyddsfaktorer kan påverka barnets förmåga att i mindre utsträckning påverkas av de yttre riskfaktorerna. Dessa egenskaper kan handla om självförtroende och social kompetens (Garbarino et al 1992). Att uppleva våld i nära relationer utgör en riskfaktor i barnets liv och om ovanstående individuella skyddsfaktorer är svaga är det således tänkbart att barnet i större utsträckning agerar utåt med sina känslor (Ibid). Detta vilket i sin tur resulterar i att vissa ouppmärksammade barns beteende förklaras med en diagnos trots att det snarare handlar om en reaktion på barnets situation och mående. De instanser som genomför diagnos utredningar på barn kan eventuellt i enlighet med Lipskys teori om gräsrotsbyråkrater omfattas av tidsbrist och hög arbetsbelastning (Lipsky 2010). Detta vilket möjligtvis kan förklara varför dessa barn som respondenten uttrycker det feldiagnosticeras.

5.2.3 Skyddsfaktorer

Samtliga respondenter nämner vikten av att skyddsfaktorer i många fall kan minska riskfaktorerna i barnets situation och således förhindra de konsekvenser som våldet för med sig. Utöver skolan, socialtjänsten och andra professionella verksamheter är det främst vikten av det sociala nätverket och att barnen har trygga personer runt omkring sig. Citatet nedan beskriver vikten av just detta:

“Det som jag har märkt fungerar ganska bra är när man samverkar med nätverket på ett annat sätt än vad vi gör idag (...) ser man att familjen behöver stöd och de har en

farmor, en mormor eller morbror.. asså involvera personer runt omkring barnen som kan täcka upp och trygga upp när det blir för jobbigt för barnen att vara hemma och de behöver prata med någon.. asså det är de barnen som inte har någon och som tappar trygga personer runt omkring sig som det går sämst för i min värld. Men har man någon eller några runt omkring sig som ser en och som vill hjälpa och vill väl så tror jag att det kan rädda väldigt mycket. “ - R3

Ovanstående citat påtalar vikten av att involvera nätverket under utredningsprocessen. Inom utvecklingsekologin är en utav de mest betydande skyddsfaktorerna i barns liv ett utvidgande nätverk. Garbarino påpekar att även en socialsekreterare kan vara en viktig person för ett utsatt barn (Garbarino et al. 1992). Respondenten framhåller i linje med utvecklingsekologin att personer i nätverket kan motverka de riskfaktorer barnet lever med. Genom att involvera nätverket kan man således förbättra barnets situation redan under utredningsprocessen och på så sätt skapa bättre förutsättningar för en framtida insats. Föreliggande citat ger explicita indikationer på att socialsekreterarnas arbetsrutiner utgår från utvecklingsekologiska principer.

5.3 Begränsningar inom arbetet

5.3.1 Bristande insatser

Ett ämne som genomgående följer genom intervjuprocessen är socialsekreterares upplevelse kring den omfattande bristen på insatser. Socialtjänsten inom denna kommun har nu enbart deras interna öppenvård “Dialogcentrum” att erbjuda som utförare av insats. Trots att insatsen enligt respondenterna är formbar finns det en genomgående önskan om ett större utbud, framför allt vad gäller insatser som kan sättas in akut i familjer. Detta följt av bristen på insatser vad gäller att följa upp barn som blir placerade. Nedanstående respondent resonerar på följande sätt:

“ De flesta utredningar som vi inleder på är utifrån våld och därför borde man utveckla det området, det är väldigt skralt på den sidan, man står väldigt handfallen och jag tror att i många fall så hade vi inte behövt placera barnen.. om man bara hade fått en insats som hade börjat jobba med familjen direkt. Man skulle haft en insats där

en behandlare och socialsekreterare åker till familjen och pratar redan samma kväll för att lägga upp en plan för hur man ska arbeta. Problemet i **** är att vi har svårt för att sätta in akuta insatser vilket man behöver kunna göra i de här ärendena, det hade ju varit väldigt bra om man hade en behandlare som kunde börja jobba med familjen redan samma dag “. - R1

Ovanstående resonemang kan relateras till Lipskys (2010) tankar om att gräsrotsbyråkrater i sin yrkesutövning å ena sidan skall stödja och hjälpa sina klienter samtidigt som de å andra sidan möter en ständig brist på resurser. Utifrån respondenternas resonemang är det uppenbart att de vill kunna skydda barnen men på grund av bristande resurser i form av insatser blir deras möjligheter till detta begränsade vilke skapar en frustration. Respondentens resonemang sammanfaller med tidigare forskning som likaså drar slutsatsen att insatser riktade mot barn som upplever våld i nära relationer är knappa och bristfälliga (Rydström, Edhborg, Jakobsson, Kabir 2019). Vad som påtalar vikten av variation kring insatser kan kopplas till utvecklingsekologin som framhåller att barnets situation måste förstås i ett större sammanhang där flertalet omgivande faktorer har betydelse för helheten (Bronfenbrenner 1979). Med bakgrund av att barnets situation skall förstås utifrån flertalet omgivande aspekter blir det ur socialtjänstens perspektiv nödvändigt att ha möjlighet att erbjuda insatser av variation som kan verka på olika plan. Föreliggande stärker således ovanstående citats resonemang.

En annan respondent delar ovanstående respondens resonemang men nämner istället specifikt önskan om stödgrupper för de utsatta barnen. Tidigare har det funnits barngrupper att erbjuda barnen men det var något som drogs tillbaka. I enlighet med övriga respondenter finns det ett behov av generellt mer barnanpassade metoder.

“ det hade varit jättebra om det fanns stödgrupper riktade mot barn, under socialtjänstens ansvar där barn kan gå tillsammans.. även mer barnanpassade metoder för att ge stöd till barn som blivit utsatta. (...) men det känns som att det hade behövts någonting mer, eftersom att det är så himla många.. mycket fokus ligger ju på föräldrastöd. Det är ju de här ärendena som är vanligast trots allt så det känns som vi hade behövt lite mer att erbjuda.. en större variation liksom så man kan anpassa insatserna mer större kvalitet “. - R3

Ovanstående citat framhåller framför allt vikten av direkt stöd till de utsatta barnen och att insatser bör vara mer anpassade till varje unik situation. Utvecklingsekologen Garbarino

påtar utöver den risk att fysiskt skadas att det är av vikt att beakta den subjektiva upplevelsen och innebörden av våldet för det enskilda barnet (Garbarino et al 1992). Detta vilket stärker ovanstående citats resonemang angående insatser riktade till barnen. Som socialsekreterare hindras man dock i likhet med vad Lipsky (2010) betonar av organisationen. Gräsrotsbyråkrater är företrädesvis ansvariga för att utreda, bedöma och åtgärda klienternas individuella behov (Ibid). Denna process försvåras onekligen avsevärt när utbudet av insatser är begränsade. Vad som vidare talar för vikten av varierande insatser kan knytas till Garbarinos påstående kring vikten att i den mån det går förhindra kombinationer av riskfaktorer (Garbarino et al 1992). Detta vilket i större utsträckning är möjligt för socialtjänsten om de kan sätta in insatser på flera plan. På så sätt motverkas inte enbart en riskfaktor utan man kan arbeta med fler riskfaktorer samtidigt.

5.3.2 Bristande stöd vid bevitnat våld

Respondenterna diskuterar kring den komplexitet som ärenden gällande bevitnat våld omfattas av. På grund av lagstiftningen blir socialtjänstens arbete med dessa ärenden mer begränsade jämfört med ärenden där barnet själv blivit utsatt för våldet. I de fallen konsulterar man alltid med barnahuset angående om en polisanmälan skall utfärdas samt om barnförhör skall hållas. Vid ärenden gällande bevitnat våld delar respondenterna övertygelsen om att barn dessvärre får bristande stöd. En av respondenterna diskuterar kring denna brist på följande sätt:

” ... driver ju nu frågan om att bevitnat våld ska vara straffbart för barnen och det är ju utifrån att man ser att barnen far så pass illa av att bevittna våld.. och risken att utsättas för våld själv hos barnet ökar ju om man bevittnar våld, det är ju ärenden som vi tar på väldigt stort allvar här på socialtjänsten, man går in och jobbar snabbt och gediget för det är så pass allvarligt och det kommer så mycket konsekvenser med våldet.. dessvärre gäller inte arbetsrutiner gällande konsultation med barnahuset vid dessa ärenden, de blir ju bara aktuellt om man utsatts för våld.. ärenden där man bevittnar våld är där barnet får minst stöd ” - R2

Ytterligare en respondent diskuterar kring att effekterna av att bevittna våld är detsamma som att själv bli utsatt samt att effekterna av att det eventuellt blir straffbart stärker barnets rättigheter:

“ Att bevittnat våld kan bli brottsligt.. barnet får ju större rätt i det tror jag för att så som det är nu.. att utsättas för våld är ett brott och då måste det vara anmält till polisen för att man ska ha rätt att få skadestånd till exempel.. och det har ju barnen rätt till, och om det är bevittnat våld tänker jag.. det är ju lika skada för barnen.. det är ju lika stor skada att bevittna våld som att utsättas för våld och då tänker jag att det ändå ska klassas som ett brott att de ska få rättighet till det, sen hur arbetet påverkas av det vet jag inte riktigt “ - R5

De föreliggande citaten poängterar hur självklart det borde vara att även bevittnat våld skall vara straffbart. Detta med bakgrund av att konsekvenserna av våldet uppfattas vara lika allvarliga som om barnet själv blivit utsatt. Dessa ståndpunkter bekräftas av tidigare forskning (Rizo, O'Brien, Macy 2019) som i linje med respondenterna framhåller att det kan konstateras att våldets konsekvenser för barn är oberoende av om man varit utsatt eller bevittnat. Ett av citaten nämner vidare att det är större chans för barn som bevittnat våld att själva utsättas vilket föreliggande forskningsstudie också bekräftar. Vad gäller respondenternas resonemang kring att barn som bevittnat våld för bristande stöd förklarar Lipsky (2010) att gräsrotsbyråkrater ideligen befinner sig i en konflikt mellan att å ena sidan arbeta utefter de regler som finns och å andra sidan betrakta varje klient som enskild individ. Att utläsa av respondenternas sätt att reflektera är det troligtvis i denna position de befinner sig vid dessa ärenden. Gräsrotsbyråkrater kan vidare uppleva svårigheter i att fatta beslut om klienter vars behov inte passar till organisationens rutiner och insatser (Lipsky 2010). Detta vilket är applicerbart vid ärenden kring bevittnat våld då socialsekreterare önskar att de hade större utrymme att skydda dessa barn men på grund av lagar som organisationen är styrd av blir deras arbete begränsat.

5.3.3 Hög arbetsbelastning

Övervägande delen av respondenterna delar känslan av att man på grund av hög arbetsbelastning måste göra vissa prioriteringar i sin tjänst. En effekt av det blir att det förebyggande arbetet med relationsskapande många gånger bortprioriteras. Respondenterna menar i annat fall på att det är i relationsskapandet med klienten man sätter grunden för hur utredningen kommer att avslutas och att det således är lättare att uppnå förändringar om klienten har förtroende för handläggaren. Chansen att föräldrar samtycker till förslagen insats blir betydande större. En respondent uttrycker följande:

”jag är (...) som verkligen gillar att jobba relationsskapande, gå in i ärenden helhjärtat.. (...) men vi har en väldigt hög arbetsbelastning där man behöver prioritera i sin tjänst hela tiden, då blir det ibland att relationsskapande och att jobba med mottaglighet kan falla undan.. för det är ju som en del utav det förebyggande arbetet.. att man kan gå in och jobba i ärenden i tid och inte det här att vi väntar och går in när det blir sämre och gör något drastiskt.. det är ju verkligen min känsla av socialtjänsten överlag att det hade varit bättre att gå in och jobba med ärenden ordentligt och försöka göra något här och nu istället för att snabbt jobba undan det för att man är stressad och så kommer det tillbaka efteråt” - R2

En annan respondent bekräftar ovanstående problematisering och menar att relationsskapande öppnar upp för att arbeta motiverande och på sätt öka mottagligheten hos klienten.

“Man står och kan inte göra någonting, man har försökt jobba motiverande eller jobba med mottagligheten för att ta emot en insats men tackar de då nej till det och vi inte inom våran utredningstid då.. aa vi har ju liksom väldigt mycket att göra och vi har inte alltid tid att jobba med motivationen liksom, vi har utrett färdigt då står man ju där, att man behöver avsluta utredningen här och nu.. och många av de här ärendena är ju just våldsärenden.” - R4

Lipsky (2010) problematiserar vad ovanstående citat diskuterar kring angående viljan att kunna rikta större fokus på relationsskapandet och menar att man som socialsekreterare på grund av organisationens ramar riskerar att inte nå sin personliga målsättning med yrket. Citaten påvisar att det främst är den höga arbetsbelastningen som ligger till grund för att ett relationsskapande arbetssätt inte får utrymme. Lipsky framhåller i enlighet med detta att gräsrotsbyråkrater genomsyras av hög arbetsbelastning med för många ärenden i förhållande till de resurser man har. Trots hög arbetsbelastning tycks respondenterna ha passion för sitt arbete vilket Lipsky som tidigare nämnt annars riskerar att påverkas då deras mål och önskningar inte uppfylls.

Vidare diskuterar Lipsky kring de krav och förväntningar som gräsrotsbyråkrater omfattas av. Deras sätt att arbeta innefattar omfattande rutiner där både organisationens och subjektiva syften hamnar i fokus vilket riskerar att resultera i utbrändhet hos socialsekreterare. Som respondenterna uttrycker verkar de dock ha hittat strategier i form av prioriteringar för att hantera arbetsbelastningen. Detta vilket dock blir på bekostnad av att relationsskapandet försvinner. Lipsky (2010) menar att det är nödvändigt för gräsrotsbyråkrater att hitta

arbetssätt för att hantera ärendebelastningen men att det dessvärre blir på bekostnad av förväntningarna man själv och klienten har på utredningen. De båda citaten bekräftar sålunda att arbetsbelastningen påverkar kvaliteten på utredningen och att besluten inte tas på de grunder som socialsekreterare önskat. Vad som ytterligare påtalar att relationsskapande arbete är av vikt är som utvecklingsekologin framhåller; att en socialsekreterare kan vara en viktig person för ett utsatt barn och således utgöra en skyddsfaktor (Garbarino et al. 1992). På grund av hög arbetsbelastning är det följaktligen tänkbart att en annars möjlig skyddsfaktor för barn tas bort.

5.3.4 Lagstiftning som hindrar barnperspektivet

Vad gäller socialsekreterares upplevelser av begränsningar inom arbetet är samtliga respondenter enade om att lagstiftningen i många fall hindrar dem från att fatta de beslut man själv bedömer vara det bästa för barnet. I flera fall bedömer socialsekreterare att det utifrån barnets bästa föreligger ett vårdbehov, men på grund av lagar uppstår dessvärre situationer där man inte kan göra något mer för att skydda barnet. Följande respondent berättar på vilka sätt lagstiftningen kan utgöra ett hinder för arbetet:

”Lagstiftningen utgör ibland ett stort hinder.. speciellt när det handlar om bevittnat våld där man egentligen skulle behöva få bort många barn från kanske båda sina föräldrar, om inte mamma själv väljer att lämna. Men även om mamma lämnar med barnet så är det svårt rent lagmässigt att kunna gå in och säga att det är bättre hos någon.. aa ni förstår vad jag menar.. så rent lagmässigt finns det hinder.. det gäller ju även i de fall där vi vill skydda barnet men föräldrarna inte samtycker till insats, många barn faller mellan stolarna..” - R1

Ovanstående citat visar på hur lagstiftningen på flera plan utgör ett hinder i utredningsarbetet. Enligt Heimer och Palme visar forskning på att lagstiftningen inte är i linje med barnkonventionens avsikter och att barnets rättigheter genom lagar fortfarande begränsas. Problematiskt är främst den starka föräldrarätten som dessvärre sammanfaller i att barnkonventionens målsättning vad gäller barnets rättigheter hamnar i skymundan. Som i många andra fall vad gäller socialsekreterares dilemman i sitt arbete är det enligt Lipsky (2010) svårt att fatta beslut när de lagar som organisationen arbetar under inte är enhetliga med barnets behov. Att utläsa av citatet står socialsekreterare allt för ofta handfallna i själva

beslutsprocessen, detta trots deras stora handlingsutrymme att styra utredningens upplägg. Respondentens reflektion går i linje med Heimer och Palme (2015) forskning som kommer fram till att socialtjänstens fokus har växlat från att vara ett skydd för barnen till att arbetet med föräldrarna hamnat i fokus.

5.4 Dilemman inom socialtjänsten

5.4.1 När föräldrar inte samtycker till insats

Enligt våra respondenter är de ärenden som är svårast att arbeta med när föräldrarna nekar till att det förekommit våld. En gemensam övertygelse är dessutom dilemman när föräldrar inte samtycker till insats trots att socialsekreterare bedömer att barnet är i behov av det men det saknas tillräckligt med underlag för att tvångsomhändertagande skall vara tillämbart. Respondent 2 beskriver följande:

“... nekar föräldrarna till våldet och vill inte ta emot någon insats så då är det jättesvårt att jobba med det tyvärr, då hamnar man i ett dåligt mellanrum om det inte finns skäl att omhänderta barnet. Det är väldigt allvarligt för att barnet har ju berättat om våld, men ord står mot ord och man kan inte gå in och göra något om föräldern inte samtycker till det..man själv känner att det här inte är en bra situation för barnet eller att barnet far illa så det är jobbigt om man inte kan styrka det på något sätt ”

Lipsky beskriver att det kan vara svårt för en gräsrotsbyråkrat att kunna fatta beslut om någon insats till en klient om inte behovet passar till organisationens rutiner och insatser (Lipsky 2010). Rutiner och regler underlättar gräsrotsbyråkratens arbete samtidigt som det kan begränsa deras makt. De kan vara både ett stöd och ett hinder i gräsrotsbyråkratens arbete (Blomberg & Duner 2015). I ovanstående citat påpekas att socialsekreterare som arbetar inom socialtjänsten är ansvariga att följa organisationen regler därför kan de inte enligt föregående citat tillämpa en insats trots att de bedömer att barnet far illa om inte föräldern samtyckt till insatsen.

5.4.2 Det tysta våldet

De flesta respondenter har lyft fram att de har svårt att arbeta med de ärenden där våldet är en familjehemlighet. Socialsekreterare berättar att det blir svårt för dem att hitta problemet om inte föräldrarna erkänner våldet och om barnet drar tillbaka erkännandet. Att barn drar

tillbaka sitt erkännande beror enligt respondenterna på att de påverkas av föräldrarna eller att de är lojala mot sina föräldrar. Att föräldrarna inte erkänner våldet berättar socialsekreterare påverkar deras arbete då de inte kan tillämpa någon insats och på så sätt inte kan bedriva något förändringsarbete. Respondent 2 berättar följande:

”Anledningen till att man inte alltid kan göra något i ärenden som gäller våld är för att man inte vill säga att de har utsatt sitt barn för våld. Det är ju lättare att erkänna som förälder att man har lite bristande uppfostran . Alla vet ju om att det är fel att slå sina barn och då vill man inte erkänna det och då är det mycket svårare att komma åt det. De här ärendena där man hamnar mitt emellan det här dilemmat har jag en känsla av ofta är våldsärenden. Våldsärenden är svåra att jobba med just av denna anledning, att man många gånger känner att man inte kommer någonstans, det är svårt att jobba vidare med.” - R 2

Standardisering av insatser samt kategorisering av klienter kan underlätta gräsrotsbyråkratens arbete i svåra ärenden och kan göra att de känner sig att de fattat rätt beslut. Det kan blir svårt att kategorisera de klienter vars behov inte är anpassade till de rutiner och insatser som organisationen har. Som gräsrotsbyråkrat är man ansvarig att samla information om klienten samt anpassa deras behov efter organisationens ramar och lösningar som organisationen har (Blomberg & Duner 2015). I föreliggande citat synliggörs att socialsekreterare inte kan göra så mycket i de ärenden där det inte finns tillräckligt med information om att klienten blivit utsatt för våld och om klienten inte erkänner våldet eller om föräldern är den som inte erkänner våldet. Gräsrotsbyråkrater kan avvisa eller kan undvika de klienter vars behov inte passa in till organisationens ramar (Ibid). Lipsky (2010) förklarar att socialsekreterare kan uppleva det svårt att ifrågasätta organisationens strukturer på grund av att de inte är fullt medvetna om sin egna roll i processen samtidigt som de kan känna att de ifrågasätter sitt egna arbete.

5.5 Möjligheter inom arbetet

5.5.1 Stort handlingsutrymme

Under intervjun uppgav samtliga respondenter att de har ett stort handlingsutrymme över hur man bestämmer utredningsprocessen skall se ut samt hur de väljer att lägga upp sina utredningar. En respondent beskriver följande :

“Asså det här arbetet är ju ganska självständigt trots allt, man styr ju väldigt mycket själv vilket gör att man har möjlighet att själv välja vilka samtal man vill ha, vilka man vill samverka med och hur man ska lägga upp utredningen. Och det är ju ändå en möjlighet tänker jag, att man får vara med och styra över sin tid och välja hur mycket tid man lägger på barnen kontra föräldrarna till exempel “ - R 3

Handlingsutrymme är både ofrånkomligt och nödvändigt i gräsrotsbyråkratens arbete. Enligt Lipsky (2010) handlar gräsrotsbyråkratens arbete om att fatta beslut utifrån egna bedömningar beroende på ärendets omständigheter och för att kunna göra det krävs ett visst handlingsutrymme. Vad som styr huruvida handlingsutrymmet på en arbetsplats ser ut är lagstiftning, mål samt riktlinjer som ska följas. Dessa kan dock ofta vara otydliga och motsägelsefulla (Ibid). Det beskrivs även att allmänheten har en tillit till gräsrotsbyråkratens arbete och att man litar på deras kunskap och förmåga till fatta egna beslut samt göra egna bedömningar. Allmänheten är således de som ger möjligheter till gräsrotsbyråkraterna vad gäller deras handlingsutrymme att göra egna bedömningar (Blomberg & Duner 2015). Kopplat till det som respondent 3 har hävdad märker vi att socialsekreterare har ett handlingsutrymme och en möjlighet att arbeta självständigt och att de själva kan välja hur dem vill lägga upp sina utredningar och med vem som dem vill samverka med samt att de har rätt till egna tolkningar. Trots att socialsekreterare upplever sitt handlingsutrymme som en möjlighet i deras arbete är det dock tänkbart att det föreligger en risk med ett stort handlingsutrymme. Enligt Johansson (2011) ett stort handlingsutrymme kan leda till olika samt icke subjektiva bedömningar. Därför är det angeläget att som socialsekreterare inte låta personliga erfarenheter påverka bedömningarna. Det är viktigt att socialsekreterare är ödmjuka och att de har förmågan till självinsikt och till egna reflektion över de beslut som de fattar samt vara medvetna på vilka grunder som deras bedömningar bygger på.

5.5.2 Stora möjligheter vad gäller omedelbart omhändertagande

Några av de som vi intervjuat har hävdad att lagstiftningen kan både utgöra ett hinder och kan ge möjligheter i våldsärenden. Enligt de “Lagen om vård och unga” är en väldigt bra lag när det gäller omhändertagandet av barn som blivit utsatta för våld. Respondent 1 lyfter fram följande:

" Har du en bebis som kommer in på sjukhuset där föräldrarna inte kan förklara skadan och sjukvården gör bedömningen att det inte kan ha uppstått på annat sätt än våld, då är det ju lite lättare ärenden för att då är det ju uppenbart, då kan ju vi göra jättemycket. Då kan vi göra ett omedelbart omhändertagande och här upplever jag en väldigt stor frihet för man behöver aldrig tänka budget eller liksom, utan då gör man det bara. Där är ju LVU lagen väldigt bra.. samtidigt som lagstiftningen utgör hinder är det ju även den som ger oss möjligheterna ” - R1

Enligt Wörlén & Bergmark (2012) möjliggör lagstiftningen som reglerar det sociala arbetet ett omfattande professionellt handlingsutrymme för att göra individuella bedömningar. Respondent 1 förklarar att de har mycket möjligheter utifrån lagstiftningen när de är säkra på att ett barn blivit utsatt för våld. I sådana ärenden ger lagstiftningen utrymme för socialsekreterare att med hjälp av “Lagen om tvångsvård av unga” göra omedelbara omhändertaganden i fall där bedömningen görs att barnet när som helst riskerar att fara illa. Som Johansson (2011) framhåller är gräsrotsbyråkrater dels styrda av lagar vilket enligt Lipsky (2010) både kan verka möjliggörande och begränsande. Ovanstående citat visar på situationer där lagen således utgör stora möjligheter för socialsekreterarnas arbete och deras möjlighet att akut skydda barnet. Som det tidigare har diskuterats har socialsekreterare sålunda stora möjligheter när LVU lagen blir tillämpligt, problematiken ligger istället i de situationer där det inte finns tillräckligt med underlag för tvångsomhändertagande och familjen inte samtycker till insatser. I de situationerna faller därför många barn mellan stolarna.

5.5.3 Rutiner och stöd kring våldsärenden

Respondenterna förklarar att de upplever att de har tillräckligt stöd i sitt arbete vad gäller tillgång till rutiner och metodstöd i ärenden som gäller våld. Samtliga nämner BBIC som ett vägledande verktyg för utredningsprocessen och att dessa böcker i kombination med övriga framtagna rutiner på arbetsplatsen således utgör en stor möjlighet för deras arbete. En av respondenterna uttrycker följande:

”Vi har en ganska gedigen rutin gällande ärenden som rör barn som bevittnat våld och utsatts för våld som är på 24 sidor och finns i vårt system där vi har insamlat alla typer av rutiner. Den är väldigt omfattande och beskriver riskerna som finns med att barn

utsätts för våld och bevittnar våld vilka olika typer av våld som finns, vad barnet behöver, och om vilken ärendegång vi har.” - R 2

En annan respondent berättar även om vikten av stöd och stöttning från ledning och kollegor på arbetsplatsen. Flertalet respondenter poängterar hur detta i kombination med friheten i sitt arbete utgör en stor möjlighet för deras arbete och chanserna att kunna skydda så många barn som möjligt.

“Jag tycker verkligen att jag kan prata med min metod handledare.. och jag kan prata med mina kolleger.. och jag tycker att man har stöd av de rutinerna som finns så möjligheterna finns ju det mycket utav.. och de handlar ju framför allt om vår frihet och stöttning från arbetsplatsen “ R 5

Ovanstående citat påvisar en stor tillförlitlighet vad gäller arbetsplatsens stöd och rutiner. I enlighet med respondenternas upplevelser bekräftar tidigare forskning vikten av administrativa rutiner och att implementering av fler rutiner inom organisationer skulle verka möjliggörande för socialtjänstens arbete (Lundmark & Bergmark 2018). Rutiner och regler kan enligt Lipsky (2010) dels underlätta gräsrotsbyråkratens arbete men samtidigt även begränsa deras smidighet i möte med klienter om de inte passar in i organisationens ramar och rutiner. Vidare nämner samtliga respondenter att BBIC är ett viktigt stöd i deras arbete. BBIC som metodstöd är baserad på utvecklingsekologiska grunder och fokuserar således på att se barnets tillvaro utifrån flertalet perspektiv och sammanhang (Andersson 2013). Att respondenterna därför betraktar BBIC som ett omfattande stöd och verktyg går i linje med den utvecklingsekologiska teorin.

5.5.4 Trappanmodellen

Trots den generella uppfattningen kring att insatser riktade mot barn som upplevt våld är bristande menar respondenterna ändå på att den insats som finns att erbjuda är av hög kvalitet. Tidigare fanns det inga insatser riktade mot barn vilket får respondenterna att känna att det skett en positiv utveckling.

“Det är ju ofta dialogcentrum som blir den insats som vi beviljar och det är ju familjebehandling. De har utbildat ett par familjehandlare i en metod som heter Trappan som är en samtalsmetod gentemot barn som varit utsatta för våld, ett sätt att

bearbeta våldshändelser. Förr fanns det inga insatser riktade mot barn men det finns det ju faktiskt nu även om de är få” - R 3

Samtliga respondenter nämner att Dialogcentrum är den interna öppenvårdsinsats som finns att erbjuda familjer. Det är styrbart hur insatserna skall utformas och “Trappan” modellen menar socialsekreterarna vara ett sätt att arbeta med barn som upplevt våld som de kan se fungerar. Almqvist et al. (2013) framhåller att insatser i form av samtalsstöd riktade mot barnet syftar till att barnet skall få en förståelse för upplevelsorna av de våldsamma händelserna. Samtalsstöd kan vidare verka för att arbeta med att identifiera känslor samt hantera de symptom som följs av våld i nära relationer. Garbarino inom utvecklingsekologin förklarar vad gäller barn som upplevt våld att det är av stor vikt att den subjektiva innebörden för det enskilda barnet samt den egna upplevelsen av faran ges utrymme. Som tidigare nämnt kan en socialarbetare dessutom vara en viktig person för ett barn i en utsatt position (Garbarino et al. 1992). I enlighet med vad ovanstående citat framhåller är det således en vedertagen uppfattning att “Trappan” modellen är en insats som på flera sätt möter upp de behov som barn som upplevt våld ideligen besitter. I syfte att i enlighet med utvecklingsekologin arbeta med barnet på flera plan och bemöta fler behov är det dock nödvändigt att det finns insatser att erbjuda som är riktade mot andra faktorer i barnets omgivning (Bronfenbrenner 1979).

5.6 Sammanfattning av resultatet

Nedan följer en sammanfattning av resultatet med utgångspunkt i att besvara studiens frågeställningar.

Vilka erfarenheter har socialsekreterare av att arbeta med barn som upplevt våld i nära relationer?

Föreliggande studie visar att våldsärenden är det vanligaste förekommande i socialsekreterarnas arbete med barn och att de i våldsärenden utgår från specifika arbetsrutiner, samtals rutiner samt att använder sig av lagstiftningen och föreskrifter. När det handlar om bevittnat eller upplevt våld inleds alltid en utredning. Enligt Lipsky är gräsrotsbyråkrater ansvariga att utreda, bedöma samt åtgärda klientens behov. De ska även

tillämpa lagstiftning på ett tydligt sätt (Lipsky 2010). Under utredningen ingår att kartlägga barnets livssituation och för att göra detta visar resultatet att socialsekreterare behöver utreda barnets interaktion till hans närmiljö såsom familj, skolan och förskolan. Inom utvecklingsekologiska perspektivet beskrivs att socialsekreterare har som uppgift att kartlägga barnets livssituation genom att utreda hur olika system påverkar barnet (Andersson 2015). Resultatet visar också på vikten av samverkan med andra organisationer varav de vanligaste förekommande är polis, skola, utväg, kvinno- och tjejjourer, hälso och sjukvården samt barn och ungdomspsykiatri. De nämner även relationsvåldsenheten som en viktig samarbetspartner eftersom att de fokuserar på den vuxna våldsutsatta vilket gör att socialtjänsten kan lägga mer fokus på barnet. Garbarino et al. (1992) som är utvecklingsekolog beskriver att samhället kan åstadkomma förändringar för barn som far illa genom insatser på stödverksamheter. Utvecklingen sker då främst i samspel mellan olika omgivningsfaktorer som kan ske på flera nivåer.

I arbetet med våldsutsatta barn tar socialsekreterare alltid hänsyn till barnperspektivet. De har som rutin att träffa barnet före de träffar föräldrarna i syfte att gynna och stärka barnets rättigheter. Barnperspektivet beaktas i många fall redan under inledningsfasen av utredningsprocessen där socialsekreteraren träffar och pratar med barnet. Socialsekreterare har beskrivit att utredningsarbetet enligt organisationens mål skall ske i linje med barnets bästa. Heimer & Palme (2015) beskriver i sin studie att barnets rättigheter i och med implementering av barnkonventionen i svensk lag framkommer mer tydligt under utredningsarbetet.

Vilka hinder möter socialsekreterare vad gäller bemötandet av barn som upplevt våld i nära relationer?

Resultatet sammanfaller i en gemensam bild av att de insatser som socialtjänsten har att erbjuda inte anses tillräckliga för att möta upp de behov som barn som upplevt våld i nära relationer ideligen omfattas av. Samtliga respondenter ser framför allt ett behov av insatser som kan sättas in akut inom familjer. Utöver det är det mest framträdande önskan om stödgrupper för barn samt generellt en utveckling av insatser som är anpassade till varje unik situation. Inom utvecklingsekologin har man uppfattningen om att barnet kan skyddas genom insatser och skyddsfaktorer i flera sammanhang. Man betonar även vikten av att beakta den

subjektiva upplevelsen och innebörden av våldet för varje enskilt barn varav en större variation av insatser betraktas som nödvändigt (Andersson, 2013). I övrigt ger resultatet en indikation på att framför allt stöd vid bevittnat våld omfattas av stora brister då bevittnat våld idag inte är straffbart. Lipsky (2010) förklarar att gräsrotsbyråkrater kan uppleva svårigheter i att fatta beslut om stöd då klienters behov inte passar organisationens rutiner och insatser vilket kan förklara socialsekreterarnas frustration. Samtliga respondenter diskuterar kring dilemman de möter under utredningar gällande våld där de dels nämner brister gällande lagstiftningen. Detta gäller bland annat situationer där ärenden hamnar i en "gråzon" när man saknar samtycke till frivilliga insatser men tvångslagstiftning inte är tillämpligt och många barn faller därav mellan stolarna. Vidare återfinns lagstiftningen begränsande gällande att föräldrarnas rättigheter genom lagen är starkare än barnets rättigheter. Föreliggande visar studien vara mycket problematiskt med bakgrund av att barnperspektivet när föräldrarna inte samtycker till frivilliga insatser blir förtäp. Tidigare forskning fastställer att lagstiftningen kan verka både möjliggörande och begränsande för socialsekreterare samt att den inte fullt ut ligger i linje med barnkonventionens avsikter (Heimer & Palme 2015). Studiens resultat kan också fastställa att ett hinder för arbetet är den höga arbetsbelastningen och att tvingas att göra prioriteringar i sin tjänst. Att hitta arbetssätt för att hantera arbetsbelastningen menar Lipsky (2010) på är nödvändigt för gräsrotsbyråkrater, men dessvärre blir det ofta på bekostnad av förväntningarna man själv och klienten har på utredningen.

Vilka möjligheter möter socialsekreterare vad gäller bemötande av barn som upplevt våld i nära relationer?

En möjlighet som socialsekreterare upplever är att de kan erbjuda intern öppenvård genom en insats från "Dialogcentrum" som är en familjebehandling som erbjuds till familjer. I resultatet uppges att de även har möjlighet att använda sig av samtalsmetoden "Trappan". Som tidigare nämnts i resultatet är "Trappan" en metod där familjebehandlare samtalar med barn som varit utsatta för våld. Författarna Almqvist, Axberg & Broberg (2013) beskriver att insatser i form av samtalsstöd riktade mot barn har som syfte att ge barnet en förståelse för upplevelsorna av de våldsamma händelserna. Samtalsstöd kan hjälpa med att identifiera känslor samt hantera de symptom som följs av våld i nära relationer.

Studien visar att socialsekreterare upplever ett stort handlingsutrymme vad gäller att själva bestämma upplägget av sina utredningar vilket socialsekreterarna således ser som en möjlighet inom deras arbete . De kan exempelvis avgöra vilka som anses nödvändiga att samverka med samt vilka kontakter man tar under utredningen. Respondenterna upplever dessutom ett stort tolkningsutrymme. Socialsekreterare har även möjlighet att arbeta självständigt och kan själva styra sitt arbete över hur mycket tid de vill lägga på barnet eller föräldern. Enligt Lipsky är handlingsutrymmet ofrånkomlig och ett vanligt inslag i gräsrotsbyråkratens arbete. Gräsrotsbyråkrater har rätt att fatta egna beslut samt göra egna bedömningar utefter ärendets omständigheter (Lipsky 2010). Resultatet ger vidare indikationer på att socialsekreterarna upplever att de har tillräckligt stöd i sitt arbete både vad gäller arbetsrutiner och emotionellt stöd från övriga på arbetsplatsen. Respondenterna förklarar att de har en gedigen rutin vad gäller ärenden som handlar om barn som bevittnat eller utsatts för våld samtidigt som de tillges stöd från metodhandledare på arbetsplatsen. Detta utgör sammantaget enligt respondenterna en betydande möjlighet för deras yrkesroll. Lundmark & Bergmark (2018) beskriver i sin studie att rutiner inom organisationer verkar möjliggörande för socialtjänstens arbete.

Hur ser behoven av stöd ut för barn som upplever våld i nära relationer?

Studien visar att barn som upplever våld i nära relationer riskerar att erhållas flertalet negativa konsekvenser på både kort och lång sikt, detta varför det är av oerhörd vikt att barnen får den hjälp och stöd som är adekvat utifrån deras behov. Det är dock ett faktum att olika individer påverkas olika av att leva i denna form av utsatthet. Respondenternas generella uppfattning är framför allt att många av dessa utsatta barn blir diagnostiserade på felaktiga grunder för sitt utåtagerande beteende varav vikten att bemöta varje barns unika situation. I många fall är barnens utåtagerande beteende en konsekvens av en konfliktfylld hemmamiljö där våld kan ligga som ett trauma hos dessa barn . Resultatet ger indikationer på att arbetet med barn som upplevt våld därmed är av ofantlig vikt, framför allt i och med övertygelsen om att bevittnat våld utgör samma risker som upplevt våld. Detta vilket även tidigare forskning bekräftar. I enlighet med den utvecklingsekologiska teorin visar studiens resultat vidare på vikten av att identifiera skyddsfaktorer i barnets situation där framför allt en fungerande skolgång framhålls som en viktig faktor för barnets fortsatta utveckling. Samtliga respondenter hävdar att beaktande av både risk och skyddsfaktorer är viktigt vad gäller arbetet med att identifiera varje barns behov.

6. Diskussion

I detta avsnitt sammanfattas och diskuteras vår studie utifrån våra frågeställningar och syfte samt kopplat till teori och tidigare forskning. Därefter presenteras förslag till framtida forskning inom ämnesområdet följt av några avslutande ord.

6.1 Resultatdiskussion

Något som vi författare uppmärksammade och fann intressant är att det i studien påvisas att barns reaktioner på våld i nära relationer ideligen präglas av en tystnadskultur. Detta tänker vi kan ses som en strategi dels för att göra riskerna så minimala som möjligt. Att utläsa av studiens resultat präglas samhället av en tabu vad gäller att generellt tala om våld i nära relationer. Detta vilket i sin tur försvårar möjligheterna att tala om våldet vilket flertalet respondenter menar på är en förutsättning för att kunna arbeta med familjen. Föreliggande anser vi vara en problematik som olyckligtvis riskerar att leda till att många barns trauman och upplevelser av våld osynliggörs samt att det riskerar att utmynna i en förstärkning av isolering hos barnet.

Vidare är det av stort intresse att se hur en eventuell lagändring där bevittnat våld kan bli straffbart kan komma att påverka socialtjänstens framtida arbete och synen på deras möjligheter. Studiens resultat visar att socialsekreterarna upplever att ärenden gällande bevittnat våld omfattas av många brister varav det är tänkbart att en lagändring kan innebära en stor förändring i socialsekreterares upplevelser av att på ett mer adekvat sätt känna att de kan skydda dessa barn. Intressant var även den gemensamma upplevelsen av att lagstiftningen både möjliggör och begränsar socialsekreterarnas arbete. Å ena sidan verkar lagstiftningen begränsande för socialtjänstens arbete eftersom barnperspektivet generellt sätt krockar med den starka föräldrarätten. Socialsekreterarna ställs inför situationer där de är beroende av samtycke från föräldrarna för att kunna sätta in insatser till familjen eller barnet. Om samtycket uteblir samtidigt som det saknas tillräckliga belegg för tvångsvård faller således många barn mellan stolarna. Detta dilemma anser vi författare i likhet med respondenterna utgöra en stor brist inom socialtjänstens våldsarbete. Den genomgående utgångspunkten i utredningsarbetet skall vara att beakta barnets bästa och barnets perspektiv, men på grund av lagstiftningen hindras socialtjänsten från att arbeta på det sätt som

egentligen är deras målsättning. Å andra sidan upplever respondenterna att lagstiftningen vid andra tillfällen verkar möjliggörande, framför allt ges de stora möjligheter i ärenden där tvångslagen LVU blir tillämplig. Problemet ligger dock i svårigheterna att nå så långt att lagen blir tillämplig.

Intresseväckande och något nytt för oss var dessutom hur arbetsprocessen med våldsärenden går till och att det alltid inleds utredning i fall där våld misstänks förekomma. Respondenterna berättade även en del kring samtals rutiner och metoder som de använder i samtal med våldsutsatta barn som de använder för att göra det lättare för barnet att prata och berättar om våldet samt känna sig trygga i samtal med socialsekreterare. Vi anser att det visar på att socialsekreterarna har ett stort engagemang i sitt arbete och vår uppfattning efter intervjuerna är att majoriteten önskar att det fanns större utrymme till att arbeta mer på detta sätt, det vill säga arbeta med relationsskapande och skapa ett ömsesidigt förtroende mellan socialsekreteraren och barnet.

Det är framför allt i diskussion kring relationsskapande mellan klient och socialsekreterare som det blir tydligt hur de organisatoriska förutsättningarna blir betydande för de anställdas möjligheter att skydda barnet. Att utläsa av vår studie genomsyras socialtjänstens arbete av hög arbetsbelastning och många ärenden i förhållande till den tidspress som finns. Dessvärre kan vi se att detta sammanfaller i att socialsekreterare upplever att de inte fullt ut kan lägga ned den tid och energi i varje enskilt fall som de önskar. Detta är något som vi författare anser vara problematiskt. Framför allt är en tanke att det återkommande dilemmat som tidigare nämnts; när socialsekreteraren ser ett omfattande vårdbehov men föräldrarna inte samtycker till insats och det saknas belägg för tvångsvård, är ett område som kunnat gynnas positivt om de anställda hade förutsättningar till att arbeta mer gediget i varje enskilt fall. Om socialsekreterare känner att de har tid och utrymme för att träffa familjen ofta och arbeta relationsskapande tror vi att förutsättningarna för att i slutändan få ett samtycke av föräldrarna hade varit betydligt större. I de fall man ändå bemöts av ett icke samtycke kan man istället tänka att det finns utrymme att arbeta fortsatt motivationsskapande hos föräldrarna. Detta för att längre fram få dem att få en bättre insikt i vad som är bäst för deras barn och således ändra sin åsikt gällande insatser.

6.2 Förslag till framtida forskning

Utifrån de konsekvenser som både tidigare forskning och vår studies resultat visar att barn som upplevt våld i nära relationer riskerar att erhållas är det på många sätt angeläget att upptäcka och skydda barn som upplever våld i nära relationer. Tidigare forskning samt studiens resultat ger tydliga indikationer på att det finns stora utvecklingsmöjligheter vad gäller insatser till barn som upplevt våld i nära relationer. Vår studie påvisar att de insatser som finns att erbjuda dessa barn är få och bristfälliga samt att få insatser är riktade direkt mot barnet då stort fokus ligger på att arbeta med föräldrarnas föräldraförmåga. Trots att vår studie kan bidra med kunskap om socialsekreterares upplevelser kring vad som behöver förändras i deras arbete är det ett område som behöver utvecklas ytterligare. Förslagsvis anser vi vidare att framtida forskning kring samverkan mellan socialsekreterare som arbetar med barnen och socialsekreterare som arbetar med de våldsutsatta vuxna hade varit av intresse att undersöka ytterligare då vi upplever att det saknas. Detta var något som inte diskuterades i vår studie, men som vi författare uppmärksammat ju mer vi blivit insatta i ämnesområdet. En större samverkan mellan dessa professioner tror vi hade verkat gynnande för våldsärenden i sin helhet. Framför allt med beaktande av barnets behov. För att på lång sikt minska uppkomsten av våld i nära relationer i samhället ser vi även behov av ytterligare forskning kring det förebyggande arbetet som exempelvis kan ske i skola och förskola. Vår studie visar vidare att socialsekreterare ideligen upplever ett stort handlingsutrymme och att det betraktas som en möjlighet i arbetet. Det hade således varit intresseväckande att genomföra en studie som mer ingående diskuterar socialsekreterares reflektioner kring sitt handlingsutrymme samt belysa att stort handlingsutrymme även kan utgöra indirekta risker i arbetet. Sammanfattningsvis konstaterar vi att det finns ett vidare behov av forskning inom våldsärenden i sin helhet. Detta innefattar hur arbetet med våld i nära relationer hanteras samt även vilken syn socialtjänsten och samhället har på det som samhällsfenomen. För att barn som upplever våld i nära relationer skall ha möjlighet till insatser anpassade efter deras behov kan det konstateras att framtida forskning inom området är av oerhörd vikt.

7. Referenslista

Andersson, Gunvor (2013). *Utvecklingsekologi och sociala problem*, I Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans, Perspektiv på sociala problem. Stockholm: Natur och Kultur

Andersson, Gunvor & Sallnäs, Marie (2012). Social barnavård och barns utsatthet. I: Höjer, Ingrid, Sallnäs, Marie & Yvonne Sjöblom (red.) *När samhället träder in*. Lund: Studentlitteratur

Avdalovic, J. & Bryant, B. (2017). *Child welfare professionals' perspectives regarding the effectiveness of services and practice intervention for children who were exposed to domestic violence*. MSW., Sacramento: Faculty of Social Work

Blomberg, Staffan & Duner, Anna (2016). Biståndshandläggarens yrkesroll och handlingsutrymme. Johansson, Stefan & Dellgran, Peter & Höjer, Staffan(red). *Männskobehandlandeorganisationer - Villkor för ledningen, styrning och professionellt välfärdsarbete*. Stockholm. Natur & Kultur.

Bronfenbrenner, Urie (1979). *The ecology of human development: experiments by nature and design*. Cambridge, Mass.: Harvard Univ. Press

A.Poole, T. Beran, W.Thurston (2008). *Direct and indirect services for children in domestic violence shelters*. Journal of family violence, Vol.23 (8), pp.679-686

Bryman, Alan (2016, uppl.3) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber

C. Liel, S. Ulrich, S. Lorenz, A. Eickhorst, J. Fluke. (2020) Risk factors for child abuse, neglect and exposure to intimate partner violence in early childhood: Findings in a representative cross-sectional sample in Germany. *Child abuse & neglect, august 2020, Vol.106*

C. Rizo, J. O'brian, R. Macy (2018) Reporting Maltreatment to Child Protective Services in the Context of Intimate Partner Violence Research. *Violence against women, february 2019, Vol.25(2), pp.131-147.*

Garbarino, J. Dubrow, N. Kostelny, K. & Pardo, C. (1992) *Children in danger – coping with the consequences of community violence*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers

Grip, Karin K, Almqvist, Kjerstin, Axberg, Ulf & Broberg, Anders G (2013). Children Exposed to Intimate Partner Violence and the Reported Effects of Psychosocial Interventions. *Violence and Victims* 28 (4). ss. 635-655.

Heimer, M., & Palme, J. (2015). Rethinking child policy post-UN convention on the rights on the child: Vulnerable children's welfare in Sweden. *Journal of Social Policy*, 45(3), 430–453.

Jacobsen, Dag Ingvar (2018): *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. 3., uppdaterade och utök. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Johansson, R. (2011). *Vid byråkratins gränser - Om handlingsfrihetens organisatoriska begränsningar i klientrelaterat arbete*. Lund: Arkiv förlag.

Kjellgren, C., Nilsson, D., & Thulin, J. (2017). Implementering av en strukturerad behandlingsmodell vid barnmisshandel - ett tioårsperspektiv. *Socialmedicinskt tidskrift*.
Från: <https://socialmedicinsktidskrift.se/index.php/smt/article/view/1657/1537>

Kvale, S. & Brinkmann, S (2014): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Källström, Å., & Grip, K. (2018). *Thinking critically about cross-cultural implementation—Swedish social workers' experiences of testing the Kids' Club method for helping child and mother victims of intimate partner violence*. *European Journal of Social Work*, 22(4), 587–598. Doi: 10.1080/13691457.2018.1441130.

Lipsky, M. (2010). *Street-level Bureaucracy. The Dilemmas of Individuals in Public Service*. New York: Russell Sage Foundation.

L. Rydström, M. Edhborg, L. Ring Jakobsson, Z. Nahar Kabir (2019) *Young witnesses of intimate partner violence: screening and intervention*. Department of Neurobiology, Care Sciences and Society (NVS)

Lundberg, L., & Bergmark, Å. (2018). Self-perceived competence and willingness to ask about intimate partner violence among Swedish social workers. *European Journal of Social Work*. doi:10.1080/13691457.2018.1540970

Mattsson, Tina (2017). *Våld i barnavårdsutredningar*. Malmö: Gleerups.

Mattson, T. & Münger, A-C. (2018). 'The Needs of the Child Have Been Met': Preliminary Assessments regarding Domestic Violence in Swedish Child Protections Services', *Nordic Social Work Research*

M. Eriksson (2012) *Participation for children exposed to domestic violence? Social workers' approaches and children's strategies*. *European journal of social work*, 01 May 2012, Vol.15 (2)

Nationellt centrum för kvinnofrid (Senast uppdaterad: 2021-03-31) Barn som upplever våld. Uppsala: Uppsala universitet. Hämtad 2021-04-01 från <https://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/barn-som-upplever-vald/>

N. Stanely, P. Miller, H. Foster, G. Thomson (2011) A Stop–Start Response: Social Services' Interventions with Children and Families Notified following Domestic Violence Incidents. *The British Journal of Social Work, Volume 41, Issue 2*.

Regeringen. (2020). *Idag blir barnkonventionen svensk lag*. Hämtad 2021-03-02 från <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/01/idag-bilir-barnkonventionen-svensk-lag>

Regeringskansliet. (2021). *Barn som bevittnar brott*. Hämtad 2021-03-09 från <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagratsremiss/2021/03/barn-som-bevittnar-brott/>

Socialstyrelsen (2018) *Barns behov i centrum. Grundbok i BBIC*. Stockholm. Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen (2019) *Barns behov i centrum*. Hämtad 2021-03-05 från <https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/barn-och-unga/barn-och-unga-i-socialtjansten/barns-behov-i-centrum/>

Socialstyrelsen (2016): *Våld- Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete*

med våld i nära relationer. Stockholm: Socialstyrelsen

Unicef. (2009). Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter. Stockholm: UNICEF Sverige.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm. Vetenskapsrådet

Wörlén, M., & Bergmark, Å. (2012). Priorities and determinants of priorities of Swedish Social Workers : Svenska socialarbetares prioriteringar: inriktning och bestämningsfaktorer. *European Journal of Social Work*, 15(5), 645–663.

8. Bilagor

8.1 Informationsbrev

Vi är två socionomstudenter från Göteborgs universitet som skriver vår C-uppsats med fokus på arbetet med barn som upplever våld i nära relationer. Syftet med studien är att få en ökad förståelse och kunskap för hur socialsekreterare inom socialtjänsten Barn och unga hanterar och arbetar med barn som lever i en kontext där det förekommer våld samt vilka möjligheter de har att skydda barnet.

Vår studie baseras på en kvalitativ metod där det insamlade materialet kommer att bygga på intervjuer med socialsekreterare som har erfarenhet av att arbeta med barn som upplevt våld i nära relationer. Intervjun kommer baseras på en intervjuguide. Frågorna kommer främst behandla socialsekreterares upplevelser av hur det är att arbeta med barn som upplevt våld i nära relationer, vilket skydd de har möjlighet att ge samt vilka möjligheter respektive begränsningar de upplever att dessa utredningar omfattas av. Intervjuerna kommer ske digitalt via zoom efter överenskommen tid och beräknas hålla på mellan 45-60 minuter. Intervjun kommer att spelas in för att vidare transkriberas.

Under uppsatsprocessen följer vi Vetenskapsrådets forskningsetiska principer avseende informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. Deltagandet i studien är frivilligt och ni kan avbryta er medverkan när som helst. I studien kommer deltagare samt det som rör organisationen att anonymiseras, det vill säga att namn och annan information som avslöjar er identitet inte kommer att avslöjas. Den data som samlats in under intervjuerna kommer efter att resultat och analys färdigställts att raderas. När uppsatsen är färdigställd kommer det skickas till er så att även ni får ta del av studien.

Vid frågor är du välkommen att kontakta Agnes Johansson eller Dielza Jahiu.

NN, student:

NN, student:

Mejl:

Mejl:

Tack för ditt deltagande! Med vänliga hälsningar NN och NN

8.2 Intervjuguide

BAKGRUND

- Presentera dig själv, vad du arbetar som och hur länge du har arbetat på IFO..
- Vad har du för utbildningsbakgrund?
- Har du någon tidigare yrkeserfarenhet av barn som upplevt våld i nära relationer?
- Vill du berätta lite om hur ert arbete med barn som upplevt våld i nära relationer går till?
 - Har ni någon specifik arbetsrutin (metoder eller modeller) ni använder när ni arbetar med denna typ av ärenden?
 - Har ni några ni samarbetar med / rådfrågar vid dessa ärenden?

INSATSER

- Vilka insatser som är anpassade till barn som upplevt våld har ni att erbjuda?
 - Anser ni att dessa fungerar?
 - Saknas något?
 - Är insatserna beroende av ålder?
- Upplever du något hinder eller något som begränsar ert arbete med barn som upplevt våld i nära relationer?
- Hur ser du på dina möjligheter att arbeta med dessa ärenden och att kunna skydda barnet
- Hur hade du önskat att man kunde skydda och hjälpa dessa barn? Vad för form /stöd?

KONTAKT

- Hur uppmärksammas dessa barn? - Är det alltid via socialtjänsten?
- Hur talar ni om våldet med barnen?

KONSEKVENSER FÖR BARNET

- Hur ser ni som socialsekreterare att barnet drabbas av att leva med våld på kort respektive lång sikt?
- Hur brukar barnets relation till sina föräldrar se ut? Dvs hur påverkas deras relation till anknytningspersonen?
- Vilka riskfaktorer finns för dessa barn?
- Vilka skyddsfaktorer tror du kan minska dessa risker?
- Har du något ytterligare att tillägga? Någon tanke eller reflektion som du vill ta upp? Någon fråga vi glömt att ställa?